

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI NEKONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH
IZVJEŠTAJA**

**JAVNOG PREDUZEĆA "B&H AIRLINES" D.O.O. SARAJEVO
ZA 2011.GODINU**

Broj: 06-04/12

Sarajevo, maj 2012. godine

UPRAVI JAVNOG PREDUZEĆA „B&H AIRLINES“ D.O.O. SARAJEVO**NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE*****Predmet revizije***

Izvršili smo reviziju nekonsolidovanog bilansa stanja Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo) sa stanjem na dan 31.12.2011. godine i pripadajućih nekonsolidovanih bilansa uspjeha, izvještaja o promjenama na kapitalu i izvještaja o gotovinskim tokovima za godinu koja je završila na taj dan, te reviziju usklađenosti poslovanja sa propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz nekonsolidovane finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za izradu i objektivnu prezentaciju ovih nekonsolidovanih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Ova odgovornost obuhvata: uvođenje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su važne za pripremu i objektivnu prezentaciju nekonsolidovanih finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed korupcije, prevare ili greške, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je takođe odgovorno za usklađenost poslovanja preduzeća sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o nekonsolidovanim finansijskim izvještajima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“ br: 22/06) i Međunarodnim standardima revizije vrhovnih revizorskih institucija (ISSAD). Ovi standardi nalažu da postupamo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i iznosima koji su objavljeni u nekonsolidovanim finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zasnovan je na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalim usljed korupcije, prevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su važne za pripremu i fer prezentaciju nekonsolidovanih finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Osnov za izražavanje negativnog mišljenja:

- 1. Na datum bilansa iskazani su prihodi u visini dospjelih obaveza prema „HETA“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 3.925.884 KM, koji uključuju glavnice, redovne i zatezne kamate. Prihodi su priznati po osnovu člana 4. Ugovora o povećanju osnovnog kapitala „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo i pristupanju novog člana društva iz 2008. godine, iako iz Budžeta Federacije BiH nisu odobrena sredstva za te namjene. Ovakav način priznavanja prihoda nije u skladu sa paragrafom 9. MRS 18 i paragrafom 92. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja, radi čega su prihodi obračunskog perioda za navedeni iznos precijenjeni, o čemu je detaljno obrazloženo u tački 4.9. Izvještaja.**

2. Zbog nedosljedne primjene Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, a prije svih paragrafa 22. i 96. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja, svi troškovi nastali u revidiranom obračunskom periodu nisu evidentirani, radi čega su rashodi perioda podcijenjeni za najmanje 1.428.290 KM, a istovremeno i precijenjeni za 238.862 KM prenesenih troškova iz 2010. godine. I prihodi perioda precijenjeni su za 392.375 KM neevidentiranih u prethodnom obračunskom periodu, o čemu je šire pojašnjeno u tačkama 4.7., 4.9. i 4.10. Izvještaja;
3. Društvo još uvijek nije donijelo sve potrebne akte za značajnije procese poslovanja, čime je otvorena mogućnost da se postupci i transakcije i dalje obavljaju bez utvrđenih pravila. Statutom nije utvrđena unutrašnja organizacija, niti je donesen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, već se po potrebi koriste interni akti njegovog prednika, preduzeća „AIR BOSNA“. Nije izvršeno ni usklađivanje Statuta sa odlukama Vlade Federacije BiH i Skupštine Društva, niti su okončane aktivnosti kod nadležnog registarskog suda vezane za upis promjena osnovnog kapitala, o čemu je detaljno obrazloženo u tačkama 4.2. i 4.8. Izvještaja.

Negativno mišljenje

Po našem mišljenju, zbog efekata koje na nekonsolidovane finansijske izvještaje imaju stavke navedene u prethodnom pasusu, nekonsolidovani finansijski izvještaji ne prikazuju istinito i objektivno, po svim bitnim pitanjima, finansijski položaj Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo na dan 31.12.2011. godine, rezultate poslovanja i gotovinski tok za godinu koja je završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo u toku 2011. godine za naprijed navedene kvalifikacije nije bilo usklađeno u svim materijalno značajnim aspektima sa važećom zakonskom regulativom.

Ističemo pitanja koja nisu uticala na davanje mišljenja:

Zbog neefikasnog rukovođenja i pasivnog odnosa predstavnika državnog kapitala u organima upravljanja, posebno nakon izvršene dokapitalizacije Društva, nastali su veliki gubici u poslovanju. Imovina je beznačajna, a poslovanje, uz stalno prisutnu nelikvidnost, opterećeno velikim dospjelim kratkoročnim obavezama u visini od 20.959.957 KM. Doznačena sredstva od strane osnivača u 2011. godini, u svrhu povećanja osnovnog kapitala, nisu bila dovoljna za potpunu sanaciju i prevazilaženje postojećeg stanja. U ovakvim uslovima i okolnostima upitna je stalnost poslovanja Društva, jedno od osnovnih načela i pretpostavki na kojima se temelje općeprihvaćena računovodstvena načela i MSFI, o čemu je posebno pojašnjeno u tački 4.11. Izvještaja.

Sarajevo, 04.05.2012. godine

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

NEKONSOLIDOVANI BILANS STANJA NADAN 31.12.2011. GODINE	1
NEKONSOLIDOVANI BILANS USPJEHA ZA PERIOD 01.01. – 31.12.2011. GODINE.....	2
NEKONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA ZA 2011. GODINU, ZAKLJUČNO SA 31.12.2011. GODINE.....	3
NEKONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU ZA PERIOD KOJI ZAVRŠAVA NA DAN 31.12.2011. GODINE	4
1. UVOD	5
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	5
3. REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
4. NALAZ I PREPORUKE	7
4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa	7
4.2 Sistem internih kontrola	7
4.3 Planiranje i izvještavanje.....	8
4.4 Stalna sredstva	9
4.5 Potraživanja	11
4.6 Gotovina i gotovinski ekvivalenti.....	13
4.7 Obaveze	14
4.8 Kapital.....	17
4.9 Prihodi.....	20
4.10 Rashodi	22
4.11 Rezime i finansijski rezultat.....	25
4.12 Sudski sporovi	26
4.13 Nabavke	26
5. KOMENTAR	26

NEKONSOLIDOVANI BILANS STANJA na dan 31.12.2011. godine

Pozicija	Neto iznos tekuće godine	prethodne godine
A K T I V A		
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	29.263.263	30.990.096
Nematerijalna sredstva	144.722	145.228
Nekretnine, postrojenja i oprema	28.938.866	30.665.409
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	-	177.188
Dugoročni finansijski plasmani	177.188	-
Dugoročna razgraničenja	2.487	2.271
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
C) TEKUĆA SREDSTVA	15.080.562	9.537.380
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	772.740	784.415
Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	14.307.822	8.752.965
D) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA	-	7.562.858
POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	44.343.825	48.090.334
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna aktiva	-	-
UKUPNO AKTIVA	44.343.825	48.090.334
P A S I V A		
A) KAPITAL	7.627.245	-
Osnovni kapital	18.773.273	18.773.273
Upisani neuplaćeni kapital	-	-
Emisiona premija	-	-
Rezerve	45.873.409	18.030.311
Revalorizacione rezerve	495.439	495.439
Nerealizovani dobiti	-	-
Nerealizovani gubici	-	-
Neraspoređena dobit	-	-
Gubitak do visine kapitala	(57.514.876)	(37.299.023)
Otkupljene vlastite dionice i udjeli	-	-
B) DUGOROČNA REZERVISANJA	737.538	626.785
C) DUGOROČNE OBAVEZE	12.090.777	14.796.482
D) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	-	-
E) KRATKOROČNE OBAVEZE	20.959.957	26.759.632
Kratkoročne finansijske obaveze	11.003.151	9.472.007
Obaveze iz poslovanja	9.465.161	15.006.967
Obaveze iz specifičnih poslova	-	-
Obaveze po osnovu plaća, naknada i ost. prim. zaposlenih	363.276	2.269.063
Druge obaveze	38.769	-
Obaveze za PDV	-	-
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	78.005	-
Obaveze za porez na dobit	11.595	11.595
F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	2.873.259	5.852.386
G) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	55.049	55.049
POSLOVNA PASIVA	44.343.825	48.090.334
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna pasiva	-	-
UKUPNO PASIVA	44.343.825	48.090.334

Uprava je pripremila nekonsolidovane finansijske izvještaje i odobrila njihovo izdavanje. Do okončanja predmetne revizije iste nije usvojio Nadzorni Odbor, niti ih je zajedno sa izvještajem o poslovanju predložio Skupštini Društva na usvajanje.

NEKONSOLIDOVANI BILANS USPJEHA
za period 01.01. – 31.12.2011. godine

	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna god.
A)	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
	POSLOVNI PRIHODI I RASHODI		
I	Poslovni prihodi (od 1 do 3)	34.084.401	34.483.344
1	Prihodi od prodaje učinaka	30.080.903	32.424.339
2	Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka	16.126	-
3	Ostali poslovni prihodi	3.987.372	2.059.005
II	Poslovni rashodi (od 1 do 6)	42.617.419	53.797.145
1	Materijalni troškovi	11.432.608	13.561.856
2	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	5.143.597	5.054.050
3	Troškovi proizvodnih usluga	9.204.003	17.048.358
4	Amortizacija	1.849.427	1.841.036
5	Troškovi rezervisanja	135.506	552.453
6	Nematerijalni troškovi	14.852.278	15.739.392
III	Gubitak od poslovnih aktivnosti (II – I)	8.533.018	19.313.801
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI		
IV	Finansijski prihodi (od 1 do 4)	3.202.277	2.902.061
1	Finansijski prihodi od povezanih pravnih lica	-	56.562
2	Prihodi od kamata	152.259	143.764
3	Pozitivne kursne razlike	2.965.407	2.700.704
4	Ostali finansijski prihodi	84.611	1.031
V	Finansijski rashodi (od 1 do 3)	5.418.263	7.001.617
1	Rashodi kamata	1.639.517	1.618.492
2	Negativne kursne razlike	3.778.746	-
3	Ostali finansijski rashodi	-	5.383.125
VI	Gubitak od finansijskih aktivnosti (V – IV)	2.215.986	4.099.556
VII	Gubitak od redovne aktivnosti (III+VI)	10.749.004	23.413.357
	OSTALI PRIHODI I RASHODI		
VIII	Ostali prihodi i dobici (od 1 do 2)	310.327	3.137.713
1	Naplaćena otpisana potraživanja	84	61.909
2	Otpis obaveza, ukinuta rezervisanja i ostali prihodi	310.243	3.075.804
IX	Ostali rashodi i gubici (od 1 do 3)	120.237	179.270
1	Gubici od prodaje materijala	-	172.034
2	Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	103.887	-
3	Rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi	16.350	7.236
X	Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda (VIII – IX)	190.090	2.958.443
XI	Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (IX – VIII)	-	-
	PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIV.VRIJEDN.SREDSTAVA		
1*	Umanjenje vrijednosti materijalnih sredstava	3.621	-
2*	Prihodi iz osnova promj.račun.politika i ispr.neznač.greš.iz ranij.perioda	392.375	-
3*	Rashodi iz osnova promj.rač.politika i ispr.neznač.greš.iz r.per.	238.862	-
	UKUPAN PRIHOD PERIODA (I+IV+VIII+2*)	37.989.380	40.523.118
	UKUPNI RASHODI PERIODA (II+V+IX+1*+3*)	48.398.402	60.978.032
	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA - NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XII	Gubitak neprekinutog poslovanja prije poreza	10.409.022	20.454.914
	POREZ NA DOBIT NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
1	Porezni rashodi perioda	-	-
	NETO DOBIT ILI GUBITAK NEPREKINUTOG POSLOVANJA	10.409.022	20.454.914
XIII	Neto gubitak neprekinutog poslovanja	10.409.022	20.454.914
	DOBIT ILI GUBITAK OD PREKINUTOG POSLOVANJA	-	-
	NETO DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
XIV	Neto gubitak perioda	10.409.022	20.454.914
B)	OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK	-	-
	Ukupni neto sveobuhvatni gubitak perioda	10.409.022	20.454.914

**NEKONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA za 2011. godinu,
zaključno sa 31.12.2011. godine**

(DIREKTNA METODA)

Opis	Oznaka	IZNOS Tekuća godina	IZNOS Prethodna godina
A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1 Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (2 do 4)		31.949.458	34.486.437
2 Prilivi od kupaca i primljeni avansi	+	31.864.847	34.486.437
3 Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl.	+(-)	-	-
4 Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti	+	84.611	-
5 Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (6 do 10)		35.281.240	34.531.940
6 Odlivi iz osnova isplata dobavljačima i dati avansi	+(-)	14.605.957	17.025.593
7 Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja	+(-)	7.079.713	5.054.050
8 Odlivi iz osnova plaćenih kamata	+(-)	1.639.517	7.001.617
9 Odlivi iz osnova poreza i drugih dadžbina	+(-)	3.778.747	-
10 Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti	+(-)	8.177.306	5.450.680
11 Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti (1-5)		-	-
12 Neto odliv gotovine iz poslovnih aktivnosti (5-1)		3.331.782	45.503
B. GOTOVINSKI TOK IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
13 Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (14 do 19)		3.202.277	2.902.061
14 Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+	-	-
15 Prilivi iz osnova prodaje dionica i udjela	+	-	-
16 Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	-	-
17 Prilivi iz osnova kamata	+	152.259	200.326
18 Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	-	-
19 Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	3.050.018	2.701.735
20 Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (21 do 24)		172.246	3.316.983
21 Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-	103.887	3.137.713
22 Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-	-	-
23 Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	68.359	179.270
24 Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
25 Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (13-20)		3.030.031	-
26 Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (20-13)		-	414.922
C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
27 Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (28 do 31)		-	-
28 Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+	-	-
29 Prilivi iz osnova dugoročnih kredita	+	-	-
30 Prilivi iz osnova kratkoročnih kredita	+	-	-
31 Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	+	-	-
32 Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (33 do 36)		-	-
33 Odlivi iz osnova otkupa vlastitih dionica i udjela	-	-	-
34 Odlivi iz osnova dugoročnih kredita	-	-	-
35 Odlivi iz osnova kratkoročnih kredita	-	-	-
36 Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	-	-	-
37 Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (27-32)		-	-
38 Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (32-27)		-	-
39 D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (1+13+27)		35.151.735	37.388.498
40 E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (5+20+32)		35.453.486	37.848.923
41 F. NETO PRILIV GOTOVINE (39-40)		-	-
42 G. NETO ODLIV GOTOVINE (40-39)		301.751	460.425
43 H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		4.981.601	5.442.026
44 I. Pozitivne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	-	-
45 J. Negativne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	-	-
46 K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (43+41-42+44-45)		4.679.850	4.981.601

NEKONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU
za period koji završava na dan 31.12.2011. godine

VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Reval. Rezerve (MRS 16 MRS 21 MRS 38)	Ost. rezerve	Akumulir. neraspod. dobit/ nepokriv. gubitak	UKUPNI KAPITAL (2+3+4+5)
1	2	3	4	5	6
1. Stanje na dan 31.12.2009. g.	18.773.273	550.488	580.246	(14.478.163)	5.425.844
2. Efekti promjena u račun.politikama	-	-	-	-	-
3. Efekti ispravki grešaka	-	(55.049)	-	-	(55.049)
4. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2009., odn. 01.01.2010. g.	18.773.273	495.439	580.246	(14.478.163)	5.370.795
5. Efekti reval.materij.i nem.sredstava	-	-	17.450.065	-	17.450.065
6. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finansijskih sred.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
7. Kursne razlike nastale prevođenjem fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
8. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	-	(30.383.718)	(30.383.718)
9. Neto dobiti/gubici prizn.dir.u kapitalu	-	-	-	-	-
10. Objavljene dividende i drugi oblici rasp.i pokriće gubitka	-	-	-	-	-
11. Emisija dion.kapitala i dr.obl.poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-	-
12. Stanje na dan 31.12.2010.godine	18.773.273	495.439	18.030.311	(44.861.881)	(7.562.858)
13. Efekti promjena u rač.politikama	-	-	-	-	-
14. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
15. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2010., odn., 01.01.2011. g.	18.773.273	495.439	18.030.311	(44.861.881)	(7.562.858)
16. Efekti reval.materij.i nem.sredst.	-	-	-	-	-
17. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finans.sreds.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
18. Kursne razlike nastale prevođenj. fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
19. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	-	(10.409.022)	(10.409.022)
20. Neto dobiti/gubici priznati u kapit.	-	-	27.843.098	-	27.843.098
21. Objavljene divid.i drugi obl.raspodj. dobiti i pokriće gubitka	-	-	-	(2.243.973)	(2.243.973)
22. Emisija dion.kapit.i dr.oblici poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-	-
23. Stanje na dan 31.12.2011. god.	18.773.273	495.439	45.873.409	(57.514.876)	7.627.245

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI NEKONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA JAVNOG PREDUZEĆA „B&H AIRLINES“ D.O.O. SARAJEVO ZA 2011. GODINU

1. UVOD

Javno preduzeće „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo osnovano je radi obavljanja usluga zračnog prometa i pravni je slijednik JP „Air Bosna“ p.o. Sarajevo. Preduzeće je preregistrovano Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu od 11.10.2006. godine i organizovano kao privredno društvo sa ograničenom odgovornošću.

U 2008. godini izvršena je dokapitalizacija, na osnovu koje je povećan osnivački kapital i broj osnivača. Osnivači preduzeća su Federacija BiH, Energoinvest d.d. Sarajevo i Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul, Turska. Ova promjena upisana je kod nadležnog Općinskog suda u Sarajevu, Rješenjem od 20.03.2010. godine.

Skraćeni naziv subjekta upisa je JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo).

Ovlaštenja vlasnika državnog kapitala vrši Federalno ministarstvo prometa i komunikacija (u daljem tekstu – resorno ministarstvo).

Društvo ima vlasničke udjele u slijedećim društvima:

- Avio tours d.o.o. Sarajevo, sa vlasničkim udjelom od 50 %, društvo za avio usluge i turizam i
- Amadeus Bosna d.o.o. Sarajevo, sa vlasničkim udjelom od 95 %, čija je djelatnost distribucija globalnog rezervacionog sistema Amadeus, prodaja avio karata i školovanje kadrova.

Osnovni oblici unutrašnje organizacije Društva su sektori i poslovne jedinice – predstavništva i agencije:

- Prometni sektor,
- Komercijalni sektor,
- Administrativni sektor,
- Predstavništvo u Istanbulu i tri agencije za prodaju karata, jedna u Mostaru i dvije u Sarajevu.

Sjedište Društva je u Sarajevu, u ulici Kurta Schorka 36.

Prema podacima nadležne službe, na dan 31.12.2011. godine, bilo je zaposleno 127 uposlenika.

Na datum bilansa Društvo je dalo izjavu da su nekonsolidovani finansijski izvještaji sačinjeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS).

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su nekonsolidovani finansijski izvještaji i usklađenost poslovanja Društva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su nekonsolidovani finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i spriječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obaveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja. Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje

inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. REZIME DATIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom nekonsolidovanih finansijskih izvještaja za 2011. godinu, konstatovali smo određene propuste i nepravilnosti. U cilju otklanjanja istih, dali smo slijedeće preporuke:

- *Potrebno je što prije poduzeti potrebne aktivnosti na knjigovodstvenom usklađivanju osnovnog kapitala sa odlukama Skupštine Društva i izvršenim uplatama, i po tom osnovu izvršiti izmjenu Statuta, kao i ove promjene upisati kod nadležnog registarskog suda;*
- *Donijeti nove i unaprijediti postojeće interne akte i iste usaglasiti sa važećim zakonskim propisima sa osiguranjem nadzora u svim procesima poslovanja;*
- *Potrebno je u skladu sa članovima 22. i 24. Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH, izraditi trogodišnji plan poslovanja, kao i donijeti Metodologiju planiranja Društva, a kod izrade plana poslovanja uzeti u obzir stvarno stanje u okruženju u kojem Društvo posluje;*
- *Potrebno je hitno u saradnji sa Vladom FBiH i strateškim partnerom izvršiti detaljan uvid u stvarno stanje Društva, a nakon toga zauzeti konačan stav o istom;*
- *Radi realnog i pravilnog iskazivanja izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a na datum bilansa redovno preispitivati njihovu vrijednost i dosljedno postupati u skladu sa zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva;*
- *Pravovremeno poduzimati adekvatne mjere u cilju naplate svih potraživanja;*
- *Dosljedno primjenjivati Pravilnik o radu posebno u dijelu pravdanja isplaćenih putnih akontacija kao i Pravilnik o načinu odbijanja, korištenja i pravdanja poslovnih akontacija;*
- *Donijeti interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimumi, obaveze blagajnika i na osnovu koje dokumentacije se može vršiti isplata kroz blagajnu, te osigurati dosljednu primjenu istog, kao i praćenje njegove primjene kako bi se unaprijedio sistem internih kontrola;*
- *Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva i voditi računa prilikom rezervisanja da se obaveze i priznati troškovi ne dupliraju;*
- *Dokumenti društva, kao što su ugovori i prepiske u vezi ugovora sa dobavljačima, moraju biti na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Federaciji BiH, ili na drugom jeziku, u međunarodnoj upotrebi, pod uslovom da su uz njih priloženi i službeni prijevodi;*
- *Na datum bilansa vršiti reklasifikaciju obaveza u skladu sa MRS 1 Prezentacija finansijskih izvještaja;*
- *Ubrzati aktivnosti i kod nadležnog registarskog suda upisati povećanje osnovnog kapitala i izvršiti knjigovodstveno usklađivanje sa registrovanim;*
- *Radi potpune i dosljedne realizacije Ugovora o povećanju osnovnog kapitala i pristupanju novog člana, akumulirani gubitak ranijih godina pokriti rezervama turskog partnera nastalim po osnovu zatvaranja obaveza prema istom članu Društva ili od osnivača – ugovornih strana zatražiti da se odrede prema članu 3. istog ugovora i jasno preciziraju sve njegove odredbe;*
- *Potrebno je sve prihode knjigovodstveno evidentirati u godini kada su i nastali i u skladu sa MRS-18 Prihodi i*

- *Radi efikasnosti u trošenju javnih sredstava i zaštite imovine, donijeti vlastiti akt o nabavkama, sačinjavati izvještaje o nabavkama i iste dostavljati Odboru za reviziju i Nadzornom odboru.*

4. NALAZ I PREPORUKE

4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH po treći put obavlja reviziju finansijskih izvještaja predmetnog klijenta. U prethodne dvije data su negativna mišljenja.

Društvo je postupilo u skladu sa članom 16. tačka 3. Zakona o reviziji institucija u FBiH i 11.08.2011. godine obavijestilo o poduzetim aktivnostima na realizaciji datih preporuka u cilju prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u revizorskom izvještaju za 2010. godinu.

U postupku revizije utvrdili smo da su pokrenute određene aktivnosti, ali da iste još uvijek nisu okončane.

Realizovane su aktivnosti vezane za pokriće iskazanog gubitka iznad visine kapitala novim uplatama vlasnika, ali nisu okončane aktivnosti upisa osnovnog kapitala kod nadležnog registarskog suda, u cilju njegovog usklađivanja sa odlukama osnivača.

Reviziju finansijskih izvještaja za 2011. godinu obavio je i vanjski revizor, revizorska kuća „KPMG“ d.o.o. Sarajevo, ali do okončanja naše revizije izvještaj o obavljenoj reviziji nije dostavljen.

U 2011. godini, Porezna uprava – Središnji ured Sarajevo je izvršila kontrolu obračuna poreza i doprinosa za period 01.01.2009. – 31.05.2011. godine. Prema Rješenju od 10.10.2011. godine, utvrđene su dodatne porezne obaveze u iznosu od 1.581.326,82 KM koje su u potpunosti izmirene.

4.2 Sistem internih kontrola

Društvo još uvijek nije u potpunosti uredilo kontrolne aktivnosti koje predstavljaju politike i procedure rada svih uposlenih. Statutom nije utvrđena unutrašnja organizacija, niti je donesen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Još uvijek se u značajnoj mjeri koriste akti preduzeća „AIR BOSNA“ koji su iz ranijeg perioda i isti su zbog izmijenjene zakonske regulative i uslova privređivanja u značajnom dijelu neusaglašeni. Naprijed navedeno ima za posljedicu da se odobravaju transakcije bez utvrđenih pravila, a što se u najvećem dijelu odnosi na primanja uposlenih.

Nije izvršeno knjigovodstveno usklađivanje osnovnog kapitala sa odlukama Skupštine i izvršenim uplatama vlasnika kapitala. Po tom osnovu nije izmijenjen ni Statut, niti su ove promjene upisane kod nadležnog registarskog suda, a što je detaljnije obrazloženo u tački 4.8 Izvještaja.

Na osnovu Odluke Vlade Federacije BiH, osnivači Društva su 19.05.2011. godine zaključili Ugovor o izmjenama Ugovora o usklađivanju osnivačkog akta JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo, kojim su rukovodna prava prenijeli na turskog partnera. Prema tom ugovoru, Turkish Airlines predlaže imenovanje generalnog direktora i dva izvršna direktora, a Federacija BiH jednog izvršnog direktora i neizvršnog finansijskog menadžera koji posjeduje znanja o lokalnim zakonima, pravilima i praksama. Do okončanja predmetne revizije imenovani su vršioци dužnosti direktora i dva izvršna direktora, predstavnici turskog partnera i neizvršni finansijski menadžer, ispred Federacije BiH. Za sve predstavnike turskog partnera nisu osigurane radne dozvole.

Značajan problem i dalje predstavlja nepravovremeni prijem faktura obračunskog perioda, a nije vršeno rezervisanje troškova za te izdatke, a posebno za one za koje se zna da će sigurno nastati, radi čega su troškovi perioda podcijenjeni. Kontinuirano uvećanje gubitka u poslovanju i zatvaranje linija navodi na potrebu poduzimanja strateških mjera od strane osnivača, kako bi se sagledala situacija i poduzele adekvatne mjere u cilju prevazilaženja stanja u kojem se Društvo nalazi.

Ni u 2011. godini, kao ni ranije, nisu blagovremeno poduzimane aktivnosti na naplati potraživanja iz tekućeg i ranijeg perioda, zbog čega je dio nenaplaćenih potraživanja od kupaca i zaposlenih korigovan na teret rezultata poslovanja. Prema podacima stručne službe, ni četiri okončana postupka naplate potraživanja putem suda, nisu realizovana u korist Društva, zbog insolventnosti tuženih kupaca.

Plan poslovanja za 2011. godinu, trogodišnji plan poslovanja, usklađivanje plana sa izvršenjem ne vrše se u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH.

Obračun plaća i dalje se vrši na bazi pojedinačnih ugovora u kojima su utvrđeni fiksni iznosi, čiju usklađenost sa internim aktima nije moguće provjeriti, obzirom da nije donesen vlastiti akt o organizaciji i sistematizaciji. I pored usvojenog Pravilnika o načinu odbijanja, korištenja i pravdanja poslovnih akontacija, pravdanje akontacija datih zaposlenima i dalje se ne vrše u utvrđenom roku, a što je detaljnije obrazloženo u tačkama 4.5. i 4.10 Izvještaja.

Na dan 31.12.2011. godine, izvršen je popis sredstava i njihovih izvora i usaglašavanje stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem, sačinjen je Elaborat o izvršenom popisu, ali nije donesena odluka o njegovom usvajanju.

Do okončanja predmetne revizije nije sačinjen, niti je usvojen Izvještaj o poslovanju za 2011. godinu. Kao ni za prethodnu, Društvo ni za 2011. godinu nije sačinilo konsolidovane finansijske izvještaje, što je obaveza prema članu 42. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH.

Potrebno je što prije poduzeti potrebne aktivnosti na knjigovodstvenom usklađivanju osnovnog kapitala sa odlukama Skupštine Društva i izvršenim uplatama, i po tom osnovu izvršiti izmjenu Statuta, kao i ove promjene upisati kod nadležnog registarskog suda.

Donijeti nove i unaprijediti postojeće interne akte i iste usaglasiti sa važećim zakonskim propisima sa osiguranjem nadzora u svim procesima poslovanja.

4.3 Planiranje i izvještavanje

U Društvu ne postoji pisana metodologija planiranja, ali je u Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrđen način pripreme operativnog plana i programa za fiskalnu godinu.

Nadzorni odbor je 27.07.2011. godine donio Prijedlog odluke o usvajanju Plana poslovanja Društva za 2011. godinu.

Prema podacima ovog Plana predviđena je stabilizacija Društva, koje je u momentu izrade istog u položaju za stečaj, obzirom da je iskazan gubitak iznad visine kapitala. Planom su predviđene aktivnosti u pet faza, u periodu do decembra 2013. godine, kada je planirano da će se uspostavljenoj mrežom sezonskih ruta, kao i upravljačkom strukturom prihoda, omogućiti poslovanje bez gubitka. Cilj je smanjiti troškove, štiti nivo cijena na tržištu, pružati usluge u gradovima gdje žive narodi BiH i povećati saradnju sa partnerom Turkish Airlines.

Plan je obuhvatio u globalu aktivnosti koje će se poduzeti u cilju pokušaja spašavanja Društva uvođenjem drastičnijih mjera u dijelu zatvaranja linija koje nisu rentabilne, otvaranja novih mogućnosti uklapanja u prevoz putnika prema istoku osiguravajući dolazak putnika u Istanbul u večernjim satima i dolazak u Sarajevo u ranim jutarnjim satima. Pokušati koristiti dijelove letova, pošto je nove teže dobiti. Otvaranje letova prema gradovima Balkana i Italije.

Iako je tokom godine došlo do odstupanja u odnosu na plan nije sačinjen Rebalans, kako je propisano članom 24. Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

	Planirano za 2011. godinu	Ostvareno u 2011. godini	Ostvareno u 2010. godini	Index (3:2)	Index (3:4)
1	2	3	4	5	6
Ukupan prihod	34.525.725	37.989.380	40.523.118	110,03	93,75
Ukupni rashodi	38.394.611	48.398.402	60.978.032	126,06	79,37
(Gubitak)-(II-I)	(3.868.886)	(10.409.022)	(20.454.914)	269,04	50,89

U 2011. godini u funkciji su bila tri aviona, A319 i dva aviona ATR-a 72. Ukupno je prevezeno 129.319 putnika, što je u odnosu na prethodni godinu manje je za 6,34 %. Prosječna popunjenost aviona A319 je 58%, a aviona ATR-a 49 %. Najveću popunjenost imala je linija za Istanbul 65 %, a najmanju linija za Beograd 22 %. U 2011. godini obavljani su letovi na destinacijama: Amsterdam, Štokholm, Frankfurt, Beograd, Kopenhagen, Gothenburg, Istanbul, Beč, Zurich i Charters.

Potrebno je u skladu sa članovima 22. i 24. Zakona o javnim poduzećima u Federaciji BiH, izraditi trogodišnji plan poslovanja, kao i donijeti Metodologiju planiranja Društva, a kod izrade plana poslovanja uzeti u obzir stvarno stanje u okruženju u kojem Društvo posluje.

Potrebno je hitno u saradnji sa Vladom FBiH i strateškim partnerom izvršiti detaljan uvid u stvarno stanje Društva, a nakon toga zauzeti konačan stav o istom.

4.4 Stalna sredstva

Na datum bilansa knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava i dugoročnih plasmana iskazana je u slijedećim iznosima:

	31.12.2011.	31.12.2010.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	29.263.263	30.990.096
Nematerijalna sredstva	144.722	145.228
Nekretnine, postrojenja i oprema	28.938.866	30.665.409
Dugoročni finansijski plasmani	177.188	177.188
Dugoročna razgraničenja	2.487	2.271

Nematerijalna sredstva čine računarski programi i nematerijalna sredstva u pripremi. Računarski programi iskazani su u iznosu od 95.826 KM, a nematerijalna sredstva u upotrebi u iznosu od 48.896 KM.

U okviru računarskih programa najznačajniji je software „Monaliza“, nabavljen 2008. godine, po osnovu obaveznog uvođenja elektronskog ticketinga i prelaska na elektronsku prodaju avio karata, prema pravilima Međunarodnog udruženja avio kompanija i agencija (IATA).

U 2011. godini nabavljeni su inovirani programi i licence za aerodrom u vrijednosti od 10.260 KM. Radi se o dopuni modula obračuna plata u programu POINT; licence za korištenje programa POINT i licence za novog korisnika POINT.

U okviru pozicije nematerijalnih sredstava, na poziciji «Avansi i nematerijalna sredstva u pripremi» iskazana su sredstva u iznosu od 48.896 KM. Radi se o dodatnom, proširenom programu za softver »Mona Lisu« koji se koristi za praćenje prodaje avio karata i međukompanijski obračun. Aplikacija je nabavljena od dobavljača »NIIT Airline Teshnologies GmbH«, ali cjelokupan projekat još uvijek nije okončan.

Nekretnine, postrojenja i oprema predstavljaju najveći dio stalnih sredstava. Struktura ostale imovine i promjene u revidiranoj godini daju se u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Građevin. objekti	Postroj. i oprema	Alati, pog. i kan.nam.	Transp. sredstva	Mat.sred. u pripremi	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Nabavna vrijednost							
na dan 01.01.2011.	691.000	2.594.633	502.631	411.107	36.735.842	5.688	40.940.901
- direktna povećanja u 2011.	-	-	35.030	-	-	33.513	68.543
- prijenos sa pripreme	-	-	-	-	-	(35.030)	(35.030)
- otuđenje i rashodovanje	-	-	(21.197)	(6.066)	-	-	(27.263)
- ostalo	-	-	1.798	(1.798)	33.328	-	33.328
na dan 31.12.2011.	691.000	2.594.633	518.262	403.243	36.769.170	4.171	40.980.479
2 Akumulir.amortizacija							
na dan 01.01.2011.	-	471.542	389.988	330.326	9.083.636	-	10.275.492
- amortizacija za 2011.	-	39.109	35.916	31.475	1.683.263	-	1.789.763
- amortizacija iz ran.perioda	-	-	181	(181)	-	-	-
- otuđenje i rashodovanje	-	-	(18.279)	(5.363)	-	-	(23.642)
- ostalo	-	-	-	-	-	-	-
na dan 31.12.2011.	-	510.651	407.806	356.257	10.766.899	-	12.041.613
3 Neto knjigov.vrijednost							
na dan 01.01.2011.	691.000	2.123.091	112.643	80.781	27.652.206	5.688	30.665.409
na dan 31.12.2011.	691.000	2.083.982	110.456	46.986	26.002.271	4.171	28.938.866

Zemljište se nalazi na aerodromu Sarajevo.

Građevinski objekti odnose se na izgrađeni objekat na vlastitom zemljištu i zgradu Hangar.

Postrojenja i oprema odnose se na računarsku i ostalu uredsku opremu. U 2011. godini nabavljeni su računari, printeri, kopir aparati, LCD monitori, ledomati, klima uređaji, fiskalne kase i laptopi u vrijednosti od 35.916 KM. Zbog dotrajalosti i neupotrebljivosti, u istoj godini rashodovana je oprema u vrijednosti od 2.918 KM.

Alati, pogonski i kancelarijski namještaj odnosi se na ostalu opremu i kancelarijski namještaj.

Transportna sredstva iskazana su u iznosu od 26.002.271 KM.

U okviru ove pozicije najveći dio čine avioni knjigovodstvene vrijednosti 25.881.519 KM.

Najznačajnija su dva aviona ATR-72-212, nabavljena od francuske kompanije Avions De Transport Regional, Tuluz, putem finansijskog lizinga, po osnovu Ugovora o kupoprodaji iz decembra 2004. godine. Društvo je korisnik lizinga, a davatelj Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo, koje sada posluje pod novim nazivom „HETA“ d.o.o. Sarajevo. Knjigovodstvena vrijednost ovih aviona na datum bilansa iznosi 25.112.356 KM.

Trenutno je samo jedan avion u funkciji, dok je drugi više od dva mjeseca na remontu u Njemačkoj. Zbog nedostatka sredstava neizvjesno je kada će se okončati remont i isti staviti u upotrebu.

Društvo u vlasništvu ima i dva manja aviona (CASA C212-200 i avion PIPER T9-BSA), knjigovodstvene vrijednosti 769.163 KM, namijenjena za prevoz robe i do osam putnika. Ovi avioni nisu operativni. Avion KAZA skoro osam godina nije u funkciji i smješten je u hangaru, a avion PIPER nije za svakodnevnu upotrebu, obzirom da se može koristiti samo po povoljnim vremenskim uslovima.

Društvo nije vršilo procjenu umanjenja vrijednosti vlastitih aviona. Imajući u vidu stanje ovih aviona i činjenicu da Društvo od istih ne ostvaruju ekonomske koristi, tako da je upitna realnost njihove iskazane vrijednosti.

Ostala transportna sredstva u vrijednosti od 120.752 KM odnose se na putnička vozila nabavljena u ranijem periodu. Povećanje na ovoj poziciji u iznosu od 33.329 KM, odnosi se na nabavku putničkog vozila škoda oktavia „Elegance 2,00 TD“.

Dugoročni finansijski plasmani iskazani u iznosu od 177.188 KM odnose se na udjele u pridruženim pravnim licima i date depozite.

Društvo je jedan od osnivača i vlasnik 95 % udjela u iznosu od 38.000 KM u društvu „Amadeus“ d.o.o. Sarajevo. Preostalih 5 % udjela je u vlasništvu kompanije „Amadeus GTD“ Madrid. Djelatnost ovog društva je distribucija globalnog rezervacionog sistema „Amadeus“, kako za potrebe Društva, tako i za ostale agencije koje se bave prodajom avio karata, uključujući i školovanje kadrova u svrhu njegovog korištenja.

U okviru ove pozicije najveći dio u iznosu od 139.188 KM odnosi se na depozite date međunarodnim udruženjima i organizacijama.

Amortizacija stalnih sredstava vrši se linearnom metodom otpisa. U prethodnom obračunskom periodu donesen je akt o procijenjenom vijeku trajanja i stopama amortizacije za značajnija sredstava, dok se za ostala sredstva primjenjuju ranije usvojene stope prednika Društva, preduzeća „Air Bosna“, od kojih su najznačajnije slijedeće:

Grupa sredstava	Vijek trajanja (god.)	Stopa amortizacije (%)
- nematerijalna sredstva	5	20,00
- građevinski objekti	od 40 do 67	1,50 – 2,50
- avion CASA	16	6,30
- avion PIPER T9-BSA	12	8,65
- avion ATR 72-212 T9 ADD	23	4,38
- avion ATR 72-212 T9 AAE	23	4,41
- kombi vozila za prevoz lica	7	14,30
- ostala oprema	od 5 do 10	10,00 – 20,00

Procjena vrijednosti umanjenja sredstava

Društvo na datum bilansa nije vršilo procjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršena procjena nadoknadiive vrijednosti za takva sredstva, shodno zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

Posebno ukazujemo na izostanak procjene umanjenja vrijednosti vlastitih aviona, od kojih se u dužem vremenskom periodu ne ostvaruju ekonomske koristi.

Obzirom na naprijed navedeno, nismo u mogućnosti da odredimo efekte umanjenja vrijednosti ovih aviona, radi čega i ne možemo potvrditi realnost njihove iskazane vrijednosti.

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo ima dokaze o vlasništvu nad svim nekretninama u posjedu i sa kojima raspolaže, osim dograđenog dijela hangara, Aneks Cargo.

Hipoteke i založno pravo

Društvo ima ograničenja u raspolaganju imovinom, jer je terećeno hipotekom na jedinu nekretninu u vlasništvu i založnim pravom na pokretnu imovinu.

Prema prezentiranoj dokumentaciji uknjiženo je:

- pravo zaloga na hangar - zgradu i ekonomsko dvorište u korist Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo, po osnovu ugovoru o kreditu iz 2005. godine;
- založno pravo na dva manja aviona u vlasništvu (PIPER i CASA C212) i na poslovnim udjelima po osnovu ugovora o finansijskom leasingu zaključenim 2005. godine sa Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo i
- založno pravo na avion CASA C212 dato je i JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu ugovora o komisionom kreditu iz 2003. godine.

Radi realnog i pravilnog iskazivanja izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a na datum bilansa redovno preispitivati njihovu vrijednost i dosljedno postupati u skladu sa zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

4.5 Potraživanja

Na datum bilansa, u finansijskim izvještajima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2011.	31.12.2010.
POTRAŽIVANJA	9.355.687	3.771.364
Potraživanja od prodaje	1.536.956	1.707.346
Druga kratkoročna potraživanja	4.188.697	944.042
Aktivna vremenska razgraničenja	3.630.034	1.119.976

Iskazana potraživanja na datum bilansa u odnosu na prethodnu godinu, veća su za 148,07 %. Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama i njegovim izmjenama i dopunama načelno su uređene politike potraživanja, a revizijom je utvrđeno da se postupa u skladu sa zahtjevima iz standarda, posebno u dijelu koji se odnosi na procjenu naplativosti i korekcije finansijskog rezultata.

	31.12.2011.	31.12.2010.
Potraživanja od prodaje	1.536.956	1.707.347
Kupci u zemlji	1.806.221	1.349.535
Kupci u inostranstvu	658.163	1.207.749
(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(927.428)	(849.937)

Potraživanja od prodaje odnose se na kupce u zemlji i u inostranstvu. U okviru ovih potraživanja iskazanih u ukupnom iznosu od 2.464.384 KM, na potraživanja do godinu dana, koja se iskazuju kao redovna, odnosi se iznos od 1.536.956 KM. Preostala potraživanja u iznosu od 927.428 KM odnose se na potraživanja iz ranijeg perioda i ista se iskazuju kao sumnjiva i sporna. Sva ova potraživanja prenesena su na ispravku vrijednosti potraživanja i teretila su rezultate poslovanja. Na datum bilansa izvršen je prijenos potraživanja, koja nisu naplaćena u roku od godinu dana, na sumnjiva i sporna potraživanja u iznosu od 81.994 KM, na osnovu Odluke koju je donio direktor Društva.

Potraživanja od kupaca u zemlji iskazana u iznosu od 878.793 KM odnose se na potraživanja po osnovu uplaćenih taksi i subvencija koje Društvo potražuje od Budžeta FBiH i isto iznosi 565.826 KM, dok se ostatak u visini od 312.967 KM odnosi na potraživanja od prodaje avio karata. Od ovih potraživanja 92,91 % ili 816.457 KM su potraživanja čija je starost do 30 dana.

I potraživanja od kupaca u inostranstvu u iznosu od 970.628 KM takođe su nastala po osnovu prodaje avio karata. U okviru istih, potraživanja od 457.737 KM su do 30 dana, što je 47,16 % u odnosu na ukupno iskazana na datum bilansa. Najveća potraživanja su od BSP Turkey 199.156 KM; BSP Switerland 158.246 KM; Wireccard Tehnologies Ag Grasbrunn 102.322 KM; Tabsec Bad Soden 65.724 KM itd.

Struktura naprijed navedenih potraživanja na datum bilansa je slijedeća:

Konto	do 30	31 do 60	61 do 90	91 do 120	121 do 150	151 do 180	Preko 180	Ukupno
Kupci u zemlji	816.457	8.834	1.174	307	847	4.631	46.543;	878.793
Ino kupci	457.737	55.564	70.326	1.305	994	1.063	71.174	658.163
Ukupno	1.274.194	64.398	71.500	1.612	1.841	5.694	117.717	1.536.956

Iako su do okončanja predmetne revizije u značajnom dijelu naplaćena potraživanja iskazana na datum bilansa, za nenaplaćena potraživanja od osam kupaca u inostranstvu u ukupnom iznosu od 281.814 KM nisu predloženi dokazi o kontinuiranom poduzimanju mjera na njihovoj naplati.

Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca iskazana u istom iznosu kao i sumnjiva i sporna (927.428 KM), potvrđuje da se prilikom prijenosa redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna, godinu dana nakon isteka roka naplate, istovremeno vrši i korekcija rezultata poslovanja, na teret rashoda. U 2011. godini, izvršen je prijenos potraživanja na sumnjiva i sporna potraživanja u iznosu od 81.994 KM od čega se na kupce u inostranstvu odnosi 70.680 KM, a 11.314 KM na kupce u zemlji. Smanjenje u iznosu od 4.503 KM odnosi se na naplaćena ranije ispravljena potraživanja.

Na ispravci vrijednosti potraživanja od kupaca najveći iznosi se odnose na: firmu Avio Tours DJL Sarajevo ukupno 241.338 KM (iz 2010. godine), zatim na firme Raisebiro Marko Lang Stuttgart iznos od 214.669 KM, Cologne aviation Service Keln u iznosu od 113.908 KM, Ghadameis Air transport Tripoli 82.145 KM (iz 2008. godine), kao i firme BSP ARC Arlington 45.347 KM, JAT Tehnika d.o.o. Beograd 19.363 KM, BSP –Serbia and Montenegro 4.600 KM (iz 2010. godine).

Tokom revizije nije predložena dokumentacija iz koje se može zaključiti da Društvo kontinuirano poduzima adekvatne mjere na naplati potraživanja.

	31.12.2011.	31.12.2010.
Druška kratkoročna potraživanja	4.460.982	944.042
Ostala potraživanja	4.188.697	629.334
Potraživanja za PDV – ulazni porez	272.285	314.708

Druška kratkoročna potraživanja u odnosu na prethodnu godinu veća su za 372,54 %, a odnose se na: Potraživanja od državnih organa i institucija 3.933.868 KM, od čega se na potraživanja iz Budžeta Federacije odnosi 3.925.884 KM, ostala kratkoročna potraživanja 214.231 KM; potraživanja od radnika 89.623,31 KM i ispravka vrijednosti potraživanja od radnika 48.843 KM.

- Potraživanje iz Budžeta Federacije u visini od 3.925.884 KM odnosi se na evidentirana potraživanja od Federacije pozivajući se na **član 4. Ugovora o povećanju osnovnog kapitala Društva B&H Airlines d.o.o. Sarajevo i pristupanju novog člana društva od 21.12.2008. godine.** Napominjemo da se potraživanja po navedenom osnovu po prvi put iskazuju. Knjiženje je nastalo samo po osnovu predmetnog ugovora, bez ispostavljenih fakture, a Budžetom Federacije nisu odobrena sredstva za ove namjene o čemu je detaljno obrazloženo u tački 4.9 Izvještaja.

- Ostala kratkoročna potraživanja – uplate po profakturama u iznosu od 214.231 KM odnose se na sve uplate po predračunima (avansima). Plaćanja po profakturama se uglavnom odnose na Handling/Landing, gorivo, rezervne dijelove, a sve po zaključenim ugovorima gdje je plaćanje uslovljeno prije pružanja usluga. Najveće avansne uplate su izvršene slijedećim dobavljačima: Statiol Fuel&retail aviation as Oslo 41.670 KM; World Fuel services europe limited London 33.173 KM; ATR Avions de Trabsp regional Blangac Cedex 19.774 KM.

Stanje ovih potraživanja na dan 27.04.2012. godine je smanjeno za 27.420 KM, a što znači da su za taj iznos pravdane uplate po profakturama. Kod jednog dobavljača iznosom od 10.913 KM smanjene su uplate po ispostavljenim profakturama iz 2008., 2009. i 2010. godine. Tokom revizije nisu predloženi dokazi o poduzetim mjerama na pravovremenom zatvaranju obaveza i pravdanja uplaćenih avansa koji datiraju još iz 2007. godine.

- Potraživanja od radnika u iznosu od 89.623 KM odnose se na Akontacije za službena putovanja u zemlji i inostranstvu u visini od 12.322 KM; Akontacije za plaćanje nabavki gotovinom 28.459 KM i sumnjiva i sporna potraživanja u sporu od zaposlenih 48.843 KM.

Politike naknada troškova za službena putovanja uređene su Pravilnikom o radu. Specifičnost obračuna dnevnica u odnosu na Uredbu o naknadama troškova za službena putovanja je što je navedenim Pravilnikom

regulisano da se za službeno putovanje članova posade koje ukupno traje manje od 8 sati (računajući vrijeme od polaska aviona s posljednjeg aerodroma u BiH), obračunava dnevnicu umanjenja za 70%. Utvrđeno je da se pravdanja putnih akontacija, koje treba da se isplaćuju uposlenicima u visini procijenjenih troškova i izdataka službenog putovanja, ne vrše redovno ni u roku od pet dana od dana kada je službeno putovanje završeno, shodno odredbama Pravilnika o radu. Naime, pomenutim Pravilnikom regulisano je da se nalog za službeno putovanje ne može izdati licu ukoliko ranije putovanje nije opravdano i da će se istom licu akontacija prinudno naplatiti iz prve plaće, a navedeno se ne poštuje.

Akontacije za plaćanje nabavki gotovinom se isplaćuju uposlenicima za potrebe podmirenja troškova tokom putovanja. Donesen je Pravilnik o načinu odbijanja, korištenja i pravdanja poslovnih akontacija u čiju dosljednu primjenu se nismo, tokom revizije uvjerali, obzirom da značajna potraživanja po ovom osnovu datiraju iz 2009. godine.

Sumnjiva i sporna potraživanja u sporu od zaposlenih u iznosu od 48.843 KM odnose se na potraživanja od uposlenika koja su u ranijem periodu, preko ispravke vrijednosti potraživanja od radnika, u navedenom iznosu teretila poslovni rezultat. Za navedeni iznos uposlenik je tužen i postupak je u toku.

Na dan 27.04.2012. godine na Akontacijama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu, kod devet zaposlenika, nije bilo promjena u odnosu na 31.12.2011. godine, dok su se u tri slučaja dugovanja povećala. Na Akontacijama za plaćanje nabavki gotovinom, kod šest uposlenika, stanje je povećano, a kod šest nije bilo promjena dok je kod petnaest smanjeno stanje. **Iz naprijed navedenog može se zaključiti da Društvo, ni u 2012. godini, nije uspostavilo adekvatan sistem internih kontrola ni u ovoj oblasti.**

Aktivna vremenska razgraničenja u iznosu od 3.630.0034 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 224,12 %, a odnose se na:

- Unaprijed plaćene troškove u visini od 1.934.306 KM od čega se 1.926.308 KM odnosi na izdatak po osnovu Ugovora o plaćanju unaprijed za troškove održavanja koji će se desiti tokom godine na avionima. Tehnička služba daje podatke o stvarnim troškovima koji se tokom godine, a posebno na kraju perioda, treba da prenose na troškove godine. Na ovoj poziciji evidentiran je i trošak dvogodišnje inspekcije aviona.

- Ostala kratkoročna razgraničenja u visini od 1.695.729 KM od čega se iznos od 1.347.068 KM odnosi na razgraničenu premiju osiguranja, a 340.105 KM na razgraničene troškove investicionog održavanja.

Pravovremeno poduzimati adekvatne mjere u cilju naplate svih potraživanja.

Dosljedno primjenjivati Pravilnik o radu posebno u dijelu pravdanja isplaćenih putnih akontacija kao i Pravilnik o načinu odbijanja, korištenja i pravdanja poslovnih akontacija.

4.6 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani na dan 31.12.2011. godine u iznosu od 4.679.848 KM, u odnosu na iskazani iznos u bilansu stanja prethodne godinu manji su za 6,06 %.

Struktura ovih sredstava na datum bilansa je slijedeća:

	31.12.2011.	31.12.2010.
GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI	4.679.848	4.981.602
Transakcijski računi - domaća valuta	44.108	31.536
Transakcijski računi - strana valuta (u KM)	96.869	266.958
Izdvojena novčana sredstva	4.500.000	4.500.000
Otvoreni devizni akreditiv kod banaka u zemlji	-	154.088
Blagajne - domaća valuta	11.790	8.281
Blagajne - strana valuta (u KM)	27.081	20.739

Gotovina i ekvivalenti gotovine odnose se na novčana sredstva koja se vode na računima i u blagajnama.

Raspolaganje novčanim sredstvima regulisano je Pravilnikom o finansijskom poslovanju. U toku revizije prezentirani su nam i kartoni deponovanih potpisa u poslovnim bankama, osoba ovlaštenih za potpisivanje i raspolaganje sredstvima kod poslovnih banka. Kartoni deponovanih potpisa nisu mijenjani u skladu sa promjenama u menadžmentu Društva, što je dovelo do toga da je bivši direktor Društva i dalje

ovlašten za raspolaganje sredstvima kod poslovnih banaka, tako da je tokom 2011. godine u Društvu samo jedan zaposlenik mogao odobravati isplate kod banke.

Transakcijski računi u zemlji otvoreni su kod Union Banka d.d. Sarajevo, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Mostar, Privredna Banka Sarajevo d.d. Sarajevo i Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d. Sarajevo.

Transakcijski računi u inostranstvu otvoreni su kod Akbank T.A.S Istanbul, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Zagrebu i Stopanska Banka a.d. Skoplje.

Izdvojena novčana sredstva u iznosu od 4.500.000 KM odnose se na namjenski oročeni depozit kod Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Mostar iz 2007. godine, u svrhu osiguranja povrata dugoročnog finansijskog kredita.

Blagajne - domaća i strana valuta odnose se na glavnu blagajnu, otvorenu u sjedištu i blagajne otvorene u poslovnica i agencijama. Društvo nema poseban interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimumi i obaveze blagajnika. Revizijom smo utvrdili da za određene isplate akontacija nema prpratne dokumentacije na osnovu čega je izvršena isplata. Također, nismo se uvjerali da su se isplate kroz blagajnu u Istanbulu vršile na osnovu validne dokumentacije.

Donijeti interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimumi, obaveze blagajnika i na osnovu koje dokumentacije se može vršiti isplata kroz blagajnu, te osigurati dosljednu primjenu istog, kao i praćenje njegove primjene kako bi se unaprijedio sistem internih kontrola.

4.7 Obaveze

U finansijskim izvještajima na datum bilansa, iskazane su slijedeće obaveze:

	31.12.2011.	31.12.2010.
OBAVEZE	36.716.580	48.090.334
Dugoročne obaveze	12.828.315	15.423.267
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	737.538	626.785
Dugoročne finansijske obaveze	12.090.777	14.796.482
Kratkoročne obaveze	23.888.265	32.667.067
Kratkoročne finansijske obaveze	11.003.151	9.472.007
Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	9.956.806	17.287.625
Pasivna vremenska razgraničenja	2.873.259	5.852.386
Odložene porezne obaveze	55.049	55.049

Obaveze iskazane na datum bilansa u iznosu od 36.716.580 KM u odnosu na prethodnu godinu manje su za 23,65 %. U okviru istih, dugoročne obaveze iznose 12.828.315 KM, a kratkoročne 23.888.265 KM. U odnosu na prethodnu godinu, dugoročne obaveze su manje za 16,82 %, a kratkoročne manje za 26,87 %. Razlog za smanjenje dugoročnih obaveza je njihova reklasifikacija, odnosno, prenos na kratkoročne.

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja iskazana u iznosu od 737.538 KM odnose se na rezervisanja za otpremnine, obračunata rezervisanja po sudskim sporovima, odloženi prihod i rezervisanja za investiciono održavanje stalnih sredstava.

- Rezervisanja za otpremnine su iskazana u iznosu od 83.445 KM. U 2010. godini rezervisanja na istoj poziciji su se odnosila na rezervisanja po osnovu neiskorištenih godišnjih odmora. U 2011. godini Društvo je ovo rezervisanje oprihodovalo, te je rezervisalo iznos za otpremnine na osnovu naloga eksterne revizije. Prema Pravilniku o radu Društva, iz maja 2006. godine, zaposlenik ima pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju u visini pet prosječnih plaća ostvarenih u Federaciji BiH. Obračun rezervisanja nije vršio aktuar, već se buduća obaveza za otpremnine po svakom zaposleniku svodila na sadašnju vrijednost uzimajući u obzir broj godina do penzije, 5 prosječnih plata ostvarenih u FBiH i diskontnu stopu od 8 %.

- Obračunata rezervisanja po sudskim sporovima su iskazana u iznosu od 177.276 KM. Rezervisanja se odnose na podignute tužbe protiv Društva iz poslovnih i radnih odnosa, od čega su tužbe pravnih lica podignute zbog neizmirenja obaveza, dok se tužbe bivših uposlenika odnose na neisplaćene plaće i naknade. U 2010. godini Društvo je na ovoj poziciji rezervisalo iznos od 42.362 KM, koji se odnosi na tužbu pokrenutu od strane Grada Mostara, zbog neizmirenja obaveza, ali također navedeni iznos je bio proknjižen

na poziciji dobavljača. U 2011. godini Društvo je platilo iznos od 45.859 KM, koji se odnosi na glavnice od 42.362 KM i zateznu kamatu od 3.496 KM. **U skladu sa navedenim, prihodi Društva u 2011. godini su precijenjeni za iznos glavnice od 42.362 KM, i također rashodi, po osnovu zateznih kamata, su precijenjeni za iznos od 3.064 KM, koji se odnosi na prethodnu godinu.** - Odloženi prihod iskazan u iznosu od 168.833 KM odnosi se na odgođeni prihod za donirana sredstva.

- Rezervisanja za investiciono održavanje stalnih sredstava ino partnera, kompanije „Turkish Airlines” u iznosu od 307.984 KM odnose se na rezervisanja za održavanje aviona od strane Turk Hava Yollari a.o. Prezentirani su nam samo dijelovi ugovora i to na engleskom jeziku, **Društvo nema sve relevantne ugovore prevedene na jedan od službenih jezika u FBiH.** Na osnovu prezentiranih apendiksa, tj. Apendiks 2B i Apendiks 2C ugovora o lizingu aviona sa Turkish Airlines, Društvo treba platiti dopunski najam kao rezervu za održavanje. Mjesečna faktura iznosi 115.000 USD. Iznos na obavezi se odnosi na fakture za novembar i decembar 2011. godine. Tokom godine, Društvo je pristigle fakture knjižilo na unaprijed plaćene troškove i rezervisanja, a po plaćanju je zatvaralo obavezu. Cjelokupni iznos pristiglih faktura, do 31.12.2011. godine, iznosio je 1.924.931 KM, što je i iznos koji se nalazi na unaprijed plaćenim troškovima. S tim u vezi 03.04.2012. godini, Društvo je potpisalo sa izvršiteljem usluga održavanja, Turk Hava Yollari a.o. „Return Acceptance receipt“ (Prihvatanje povrata). Na osnovu ovoga dokumenta se vidi da je Društvo fakturisan iznos od 1.850.350 USD, na račun održavanja za period od 03.12.2010. do 03.04.2012. godine, dok su stvarne usluge održavanja u istom periodu iznosile od 1.330.023 USD. Shodno tome Turk Hava Yollari a.o. mora izvršiti povrat Društvu od 520.327 USD. Na osnovu potpisanog Dokumenta ne možemo odrediti iznose izvršenih usluga po godinama, da bi tačno odredili za koji se iznos trebaju umanjiti unaprijed plaćenih troškovi i iste priznati za održavanje u 2011. godini. **Na osnovu usaglašavanja međusobnih odnosa između ova dva pratnera, troškovi Društva u 2011. godini podcijenjeni su najmanje za 904.687 USD ili 1.367.504KM.**

Dugoročne finansijske obaveze iskazane u iznosu od 12.090.777 KM odnose se na obaveze po osnovu finansijskog lizinga i ostale dugoročne finansijske obaveze.

- Obaveze po osnovu finansijskog leasinga iskazane su u iznosu 12.088.290 KM. Najveći dio odnosi se na obaveze prema „HETA“ d.o.o. Sarajevo, nastale po osnovu finansijskog lizinga dva aviona tipa ATR 72, u iznosu od 12.075.784 KM, po ugovoru iz 2005. godine. Ove obaveze su na datum bilansa uvećane za 381.359 KM, po osnovu obračunatih kursnih razlika, a smanjene za 3.051.110 KM, po osnovu reklasifikacije i prenosa na kratkoročne obaveze, shodno MRS 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja.

Preostale obaveze po istom osnovu odnose se na obaveze prema „ASA Aleasing“ d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 12.506 KM, po osnovu nabavke putničkog vozila u 2011. godini.

Kratkoročne finansijske obaveze iskazane u iznosu od 11.003.151 KM odnose se na kratkoročne kredite uzete u zemlji, kratkoročni dio dugoročnih obaveza po finansijskom lizingu i ostale kratkoročne finansijske obaveze.

- Kratkoročni krediti u zemlji iskazani u iznosu od 5.726.947 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 5.080.474 KM odnose se na kredit sa „Hypo Alpe Adria Bank“ d.d. Mostar, dok preostalih 646.473 KM čine dospjele, neizmirene dugoročne obaveze po komisionom kreditu od JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo, iz 2003. godine, realizovanim preko „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo.

Kredit od „Hypo Alpe Adria bank“ d.d. Mostar uzet je 2005. godine na period od 10 godina. Iznos od 5.080.474 KM predstavlja i dugoročni i kratkoročni dio nedospjele glavnice. Društvo je cjelokupni iznos nedospjele glavnice reklasificiralo u kratkoročne obaveze u prethodnim godinama zbog neblagovremenog plaćanja, jer je Ugovorom definisano da Banka može otkazati kredit ili ga proglasiti dospjelim ako se kredit ne vraća u roku dospijea. **Dospjele obaveze u 2011. godini su u većini izmirene, obzirom da se banka osigurala i po ugovoru raspolaže sa dugoročnim depozitom Društva u iznosu od 4.500.000 KM i da se obaveze odnose na dugoročne obaveze iste je trebalo i iskazivati na toj poziciji, a na datum bilansa reklasificirati i prenijeti na kratkoročne samo obaveze koje dospijevaju u tekućoj godini.**

Preostale obaveze iskazane na istoj poziciji u iznosu od 646.473 KM odnose se na obaveze prema „Vakufskoj Banci“ d.d. Sarajevo. Ukupno iskazane obaveze po osnovu glavnog duga, u iznosu od 646.473 KM, kao ni ukupne ugovorene kamate, od 2005. godine, u iznosu od 326.241 KM nisu ni djelimično izmirene u 2011. godini, zbog čega su obračunate i zatezne kamate u iznosu od 478.810 KM.

- Kratkoročni dio dugoročnih obaveza iskazanih od 3.559.422 KM se odnosi na kratkoročni dio dugoročnih obaveza po finansijskom lizingu u iznosu od 3.067.753 KM i dospjele neplaćene kamate po finansijskom lizingu u iznosu od 491.669 KM.

- Ostale kratkoročne finansijske obaveze iskazane u iznosu od 1.716.782 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 1.455.741 KM se odnose na dospjelu glavnica po finansijskom lizingu sa „HETA“ d.o.o. Sarajevo, naime Društvo nije platilo dospjelu glavnica od jula 2011. godine. Kako Društvo nije izmirivalo svoje obaveze po osnovu finansijskog lizinga prema „HETA“ d.o.o. Sarajevo, na kraju perioda trebalo je obračunati zatezne kamate za neblagovremeno plaćanje. **Na osnovu obračuna Društva zatezne kamate u iznosu od 60.786 KM trebale su biti evidentirane na rezevisanjima, zbog čega su rashodi precijenjeni, a rezultat perioda potcijenjen.**

Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze iskazane su u iznosu od 9.956.806 KM. Najveći dio ovih obaveza odnosi se na obaveze prema dobavljačima u zemlji i inostranstvu u iznosu od 9.418.778 KM. Ostale obaveze čine obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih u iznosu od 363.276 KM, druge obaveza u iznosu od 38.769 KM, obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dadžbine u iznosu od 89.600 KM i obaveze za primljene avanse u iznosu od 46.383 KM.

- Obaveze prema dobavljačima u zemlji iskazane u iznosu od 4.594.419 KM u odnosu na obaveze po istom osnovu iskazane na datum prethodnog bilansa manje su za 50,17 % i odnose se na fakturisanu robu, materijal i usluge.

Društvo nije primilo većinu konfirmacija, odnosno nije usaglasilo iskazana stanja sa dobavljačima, tako da nismo u mogućnosti potvrditi iskazano stanje na datum bilansa, a što također otvara mogućnost pojavljivanja dodatnih obaveza.

Najveći promet sa dobavljačima u zemlji je ostvaren sa „Međunarodnim aerodromom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Federalnom direkcijom za civilnu avijaciju, „Energopetrolom“ d.d Sarajevo i Federalnim ministarstvom prometa i komunikacija.

Obaveze prema **JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo** iskazane su u iznosu od 3.387.305 KM. Najveće obaveze prema ovom preduzeću nastale su po osnovu izvršenih usluga prihvata i otpreme aviona i putnika, odnosno, slijetanje i polijetanje aviona, tzv. „handling i landing“ usluge. Kao i prethodnih godina, Društvo ni u revidiranoj godini nije uredno i blagovremeno izmirivalo obaveze prema ovom dobavljaču. Tokom 2011. godine Društvo je izmirilo obaveze po osnovu aerodromskih taksi koje su naplaćene od putnika prilikom prodaje avio dokumenata za 2010. godinu u iznosu od 1.958.691 KM i također je redovno izmirivalo obaveze 2011. godine, tako da su neizmirene obaveze po navedenom osnovu na datum bilansa iznosile 108.346 KM, a odnose se na decembar 2011. godine.

Obaveze prema **Federalnoj direkcija za civilnu avijaciju** iskazane u iznosu od 535.297 KM, nastale su po osnovu pruženih navigacijskih usluga i aerodromske kontrole letenja na aerodromima u Federaciji BiH. Društvo u 2011. godini nije izmirilo obaveze po osnovu pruženih usluga za tu godinu.

Obaveze prema „**Energopetrolu**“ d.d. Sarajevo iskazane su u iznosu od 164.471 KM i odnose se na obaveze za nabavljeno gorivo za avione za decembar 2011. godine.

- Obaveze prema dobavljačima u inostranstvu iskazane u iznosu od 4.824.359 KM, u odnosu na prethodnu godinu veće su za 5,74 %.

Obaveze prema dobavljačima u inostranstvu nastaju po osnovu obavljanja različitih usluga međunarodnih avio kompanija i udruženja kojima se stvaraju i obezbjeđuju uslovi za obavljanje avio saobraćaja (prelet aviona, snabdijevanje gorivom, prijem i otprema aviona i putnika na međunarodnim aerodromima, razne takse, naknade i kaucije).

Obaveze prema dobavljaču „Turkish Airlines“ iskazane u iznosu od 169.170 KM nisu najveće, ali obzirom da se radi o strateškom partneru sa kojim je evidentiran i najveći promet, isti je najznačajniji.

Naime, ovaj dobavljač je u 2011. godini ispostavio fakture za zakup, osiguranje, održavanje aviona, angažovanje posade, u ukupnom iznosu od 7.573.095 KM. Najveći dio ovih faktura je izmiren iz sredstava uplaćenih po osnovu dokapitalizacije, o čemu je detaljno obrazloženo u tački 4.8 Izvještaja, dok se neto iznos od 156.902 KM zatvarao sa pozicijom 322900 – Rezerve kapitala.

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana u iznosu od 2.873.299 KM čine unaprijed obračunati rashodi perioda i obračunati prihodi narednog perioda.

- Unaprijed obračunati rashodi iskazani su u iznosu od 2.302.120 KM i odnose se na obračunate premije osiguranja u iznosu od 1.096.438 KM, obračunate kamate po kreditu „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo u iznosu od 805.051 KM i ostale obračunate rashode u iznosu od 400.632 KM.

Obračunate premije osiguranja u iznosu od 1.096.438 KM odnose se na knjiženu fakturu „Sarajevo Osiguranja“ d.d. Sarajevo, za period od 01.12.2011. do 30.11.2012. godine ispostavljenu po osnovu ugovorenog osiguranja aviona.

Obračunate kamate po kreditu od „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo u iznosu od 805.051 KM odnose se na ugovorene obračunate kamate u iznosu od 326.241 KM i obračunate zatezne kamate u iznosu od 478.810 KM. U prethodnim periodima za obračun redovne i zatezne kamate Društvo je uzimalo u obzir Odluku Vlade Federacije o otpisu dijela obaveze, ali pošto se ista nije realizovala u predviđenom roku stavljena je van snage zbog čega se obračun kamate trebao vršiti na cjelokupni iznos, kako je provedeno za 2011. godinu. Shodno tome zadržani gubitak Društva je precijenjen, dok su obaveze podcijenjene za iznos od 73.771 KM.

Ostali obračunati rashodi iskazani u iznosu od 400.632 KM odnose se na ukalkulisane troškove za letačke dnevnice, usluge drugih zračnih luka i ukalkulisane troškove dobavljača, za koje do kraja obračunskog perioda nisu zaprimljene fakture.

- Obračunati prihodi narednog perioda iskazani u iznosu od 571.139 KM odnose se na odgođeno priznavanje prihoda po osnovu prodaje avio dokumenata, naime odgođeno priznavanje prihoda po osnovu prodaje avio dokumenata odnosi se na avio dokumente prodane tokom 2011. godine, a koji će biti iskorišteni u 2012. godini, kada će se i oprihodovati.

Odgođene porezne obaveze iskazane u iznosu od 55.049 KM predstavljaju iznos poreza na dobit plativ u budućim periodima koji se odnosi na revalorizaciju sredstava u skladu sa MRS 12 Porezi na dobit.

Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva i voditi računa prilikom rezervisanja da se obaveze i priznati troškovi ne dupliraju.

Dokumenti društva, kao što su ugovori i prepiske u vezi ugovora sa dobavljačima, moraju biti na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Federaciji BiH, ili na drugom jeziku, u međunarodnoj upotrebi, pod uslovom da su uz njih priloženi i službeni prijevodi.

Na datum bilansa vršiti reklasifikaciju obaveza u skladu sa MRS 1 Prezentacija finansijskih izvještaja.

4.8 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital sa slijedećom strukturom:

	31.12.2011.	31.12.2010.
KAPITAL	7.627.245	(7.562.858)
Osnovni kapital	18.773.273	18.773.273
Rezerve	45.873.409	18.030.311
Revalorizacione rezerve	495.439	495.439
Gubitak do visine kapitala	(57.514.876)	(44.861.881)

Osnovni kapital iskazan je u iznosu registrovanom kod nadležnog registarskog suda.

Osnivači Društva su Federacija BiH, »Energoinvest« d.d. Sarajevo i »Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi«, Istanbul, Turska.

Na osnovu Ugovora o usklađivanju osnivačkog akta JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo, od 23.01.2009. godine, rješenjem Općinskog suda u Sarajevu od 20.03.2009. godine, osnovni kapital u iznosu od 18.773.273 KM čine udjeli osnivača, i to:

- Federacije BiH, u iznosu od 9.561.922 KM, sa učešćem od 50,9337 %;
- »Energoinvest« d.d. Sarajevo, u iznosu od 12.447 KM, sa učešćem od 0,0663 % i
- »Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi«, u iznosu od 9.198.904 KM, sa učešćem od 49,0000 %.

U 2010. godini, na osnovu odluke Skupštine izvršena je dokapitalizacija Društva, kojom je osnovni kapital povećan za 7.843.137 KM, unošenjem novih uloga od strane osnivača. Shodno zaključenom ugovoru, Federacija BiH uplatila je 4.000.000 KM, a turski partner 3.843.137 KM.

Uplaćeni iznosi nisu evidentirani kao povećanje osnovnog kapitala, već su evidentirani na pozicije rezervi. Samim tim, odluka Skupštine nije realizovana, niti je povećanje osnovnog kapitala upisano kod nadležnog registarskog suda.

U 2011. godini donesene su nove odluke o promjenama na kapitalu.

Nakon što je Skupština Društva na sjednici održanoj 29.07.2011. godine usvojila korigovane finansijske izvještaje za 2008. i 2009. godinu, o čemu smo konstatovali u našem Izvještaju za 2010. godinu, na istoj sjednici donesene su nove odluke o smanjenju i povećanju osnovnog kapitala.

Naime, na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanom između osnivača, Skupština je donijela odluku o povećanju osnovnog kapitala, prema kojoj se osnovni kapital povećava za 40.857.000 KM, unošenjem novih uloga vlasnika. Istovremeno, Skupština je donijela i odluku o načinu pokrića gubitka za 2007., 2008. i 2009. godinu, u ukupnom iznosu od 20.207.261 KM, na teret osnovnog kapitala i rezervi kao i odluku o smanjenju osnovnog kapitala po navedenom osnovu. Prema toj odluci osnovni kapital smanjen je za 15.978.998 KM i isti nakon smanjenja iznosi 2.794.275 KM. Na istoj sjednici Skupština je donijela novu odluku o povećanju osnovnog kapitala za 7.843.137 KM, iako je takvu odluku donijela i u prethodnoj godini, na osnovu koje su osnivači uplatili ugovorene iznose uloga, o čemu je već konstатовano. Skupština je na istoj sjednici donijela i odluku o načinu pokrića zadržanog gubitka iz prethodnih godina, odluku o načinu pokrića zadržanog gubitka iz rezervi i još jednu, novu odluku o povećanju osnovnog kapitala za iznos od 10.955.638 KM.

Prema ovoj odluci, osnovni kapital Društva povećava se za iznos od 10.955.638 KM u novcu, uplatom novih uloga vlasnika, od čega Federacija BiH unosi 5.587.412 KM, a strateški partner, »Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi« iznos od 5.368.226 KM.

Nakon ovog povećanja, osnovni kapital Društva u iznosu od 21.593.050 KM čine udjeli osnivača sa slijedećom vlasničkom strukturom:

- udjeli Federacije BiH iznose 11.010.640 KM ili 50,9916 %,
- udjeli »Energoinvest« d.d. Sarajevo iznose 1.853 KM ili 0,0084 % i
- udjeli »Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi« iznose 10.580.557 KM ili 49,0000 %;

Iako su osnivači u 2011. godini uplatili nove ugovorene uloge, ni uplate istih nisu evidentirane kao povećanje osnovnog kapitala, već su knjižene na poziciju rezervi.

Drugim riječima, odluke Skupštine o promjenama osnovnog kapitala nisu ispoštovane, niti su uplate novih uloga evidentirane kao povećanje osnovnog kapitala.

Osnovni kapital iskazan na datum bilansa u iznosu registrovanom kod nadležnog registarskog suda od 18.773.273 KM nije usaglašen sa odlukama Skupštine i uplatama kojima je povećan osnovni kapital.

Rezerve u ukupnom iznosu od 45.873.409 KM iskazane su na slijedećim pozicijama:

- **Rezerve kapitala Turkish Airlines** u iznosu od 17.983.137 KM;
- **Rezerve kapitala Federacije BiH** u iznosu od 17.551.588 KM;
- **Rezerve Turkish Airlines** u iznosu od 9.269.480 KM i
- **Ostale rezerve Turkish Airlines** u iznosu od 1.069.203 KM.
- **Rezerve kapitala Turkish Airlines** iskazane u iznosu od 17.983.137 KM odnose se na uplate

novih uloga po osnovu izvršene dokapitalizacije, kojima se shodno odlukama Skupštine Društva trebao povećati osnovni kapital.

Kao što je već naprijed konstатовano, u 2010. godini, od strane Turkish Airlines-a po navedenom osnovu uplaćeno je 3.843.137 KM, a u 2011. godini ukupno 14.140.000 KM.

- **Rezerve kapitala Federacije BiH** iskazane u iznosu od 17.551.588 KM takođe su vezane za nove uloge kojima se prema odlukama Skupštine trebao da poveća osnovni kapital.

U 2010. godini uplaćeno je 4.000.000 KM, a u 2011. godini, na ovu poziciju evidentirani su iznosi po slijedećim osnovama:

- po osnovu putničke takse – naknade za razvoj i unapređenje avio prometa u Federaciji BiH u 2011. godini, u ukupnom iznosu od 8.831.588 KM i
- po osnovu subvencija iz Budžeta Federacije BiH, u ukupnom iznosu od 2.720.000 KM

Naime, na osnovu Odluke Vlade Federacije BiH o dinamici prebacivanja i korištenju finansijskih sredstava prikupljenih po osnovu putničke takse – naknade za razvoj i unapređenje avio prometa u Federaciji BiH u 2011. godini, od 21.06.2011. godine, prikupljena finansijska sredstva po ovom osnovu na poseban podračun Budžeta, dva puta mjesečno prenosit će se na račun Društva, u svrhu otplate obaveza po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu dva aviona ATR 72 i obaveza po osnovu Ugovora o dugoročnom sanacionom kreditu. U istoj odluci je navedeno da će se „za iznos prebačenih sredstava povećati kapital Federacije BiH u B&H Airlines“.

Napominjemo da su do donošenja predmetne odluke doznačena sredstva po navedenom osnovu knjižena u korist prihoda, kao prihod iz donacija, a nakon donošenja iste, sa pozicije prihoda prenesena su na poziciju kapitala – rezervi kapitala. Do kraja godine po osnovu putničkih taksi na ovu poziciju preneseno je i knjiženo ukupno 8.831.588 KM.

Kao i u slučaju putničkih taksi, na isti način su sa pozicije prihoda, na koju su prethodno bile knjižene, na poziciju rezervi prenesene i doznačene subvencije iz Budžeta Federacije BiH. Po navedenom osnovu Društvu je u 2011. godini odobreno 2.720.000 KM. Odobrena sredstva uplaćivala su se u jednakim iznosima, po 226.667 KM mjesečno. Odlukom Vlade Federacije BiH o dopuni Odluke o usvajanju programa utroška sredstava tekućeg transfera »Subvencije javnim preduzećima – JP BH Airlines d.o.o. Sarajevo za 2011. godinu, od 24.08.2011. godine, definisano je da će se za iznos prebačenih sredstava po ovom osnovu povećati kapital Federacije BiH u Društvu.

Do donošenja navedene odluke i doznačena sredstva po osnovu subvencija takođe su knjižena u korist prihoda, a nakon donošenja iste, sa pozicije prihoda prenesena su na ovu poziciju. Po osnovu subvencija do kraja godine na ovu poziciju knjižena su ukupno odobrena sredstva za 2011. godinu.

U 2011. godini, sa pozicije akumuliranog gubitka na poziciju rezervi kapitala Federacije BiH prenesen je i iznos od 2.000.000 KM.

Radi se o sredstvima doznačenim krajem 2010. godine, po odluci Vlade Federacije BiH, koja su u istoj godini knjižena kao prihod. Odlukom Vlade Federacije BiH o izmjenama prethodne Odluke od 22.09.2011. godine, promijenjena je namjena ovih sredstava. Obzirom da se prema toj odluci » isti iznos povećava udio Federacije BiH u kapitalu Društva«, navedeni iznos prenesen je na ovu poziciju na teret akumuliranog gubitka, čime je neutralisan efekat ranije provedenog računovodstvenog postupka kojim je isti iznos priznat u prihode prethodnog obračunskog perioda.

- **Rezerve Turkish Airlines** iskazane u iznosu od 9.269.480 KM nastale su i rezultat su provedenih računovodstvenih postupaka kojima su zatvorene obaveze prema istom turskom partneru, a koje su stvorene po osnovu iznajmljivanja i održavanja aviona, obuke i plaća letačkog osoblja, po ugovoru.

Naime, ispostavljene fakture po navedenom osnovu teretile su troškove poslovanja, ali iste nisu plaćene, već su stvorene obaveze prema pomenutom dobavljaču zatvorene knjiženjem u korist rezervi, pozivajući se na odredbe člana 3. Ugovora o povećanju osnovnog kapitala i pristupanju novog člana Društvu.

Još jednom naglašavamo da pomenuti član predmetnog ugovora o dokapitalizaciji nije u potpunosti jasno i precizno definisan i formulisan. Prema tom članu, strateški partner Turkish Airlines se, pored ostalog, obavezao da će „osigurati sredstva u iznosu od 5.000.000 EUR potrebna za leasing dva mlazna aviona...“, ali u istom članu nije precizirano na koji način i pod kojim uslovima će se ta sredstva osigurati.

Činjenica je da je Turkish Airlines tokom 2009. godine po tom osnovu obezbijedio i stavio na raspolaganje ponuđene i ugovorene avione, od kojih je Društvo ostvarivalo ekonomske koristi, ali je po osnovu njihovog iznajmljivanja, održavanja i isplaćenih naknada letačkom osoblju, turski partner naknadno, u 2010. godini ispostavio fakture. Fakture nisu plaćene, već su stvorene obaveze po tom osnovu zatvorene knjiženjem u korist rezervi, iako ni članom 3., a ni ostalim članovima ugovora o dokapitalizaciji nije predviđena takva mogućnost.

Naime, Ugovorom o povećanju osnovnog kapitala i pristupanju novog člana Društvu nije predviđeno, niti je ugovorom regulisano da će turski partner po navedenom osnovu povećati svoje rezerve.

S tim u vezi, u Društvu nisu provedeni svi potrebni računovodstveni postupci, obzirom da nije bilo osnova da se po navedenom osnovu na ovoj poziciji iskazuju rezerve turskog partnera.

Izostao je računovodstveni postupak kojim bi se na osnovu prethodno donesene odluke Skupštine izvršilo pokriće dijela gubitka na teret ovih rezervi.

Naime, ako se ima u vidu da su ispostavljene fakture po navedenom osnovu direktno uticale na povećanje gubitka, isti se po godišnjem obračunu trebao pokriti rezervama turskog partnera iskazanim po istom osnovu, čime bi se u potpunosti otklonio negativni efekat i neutralizirao nastali gubitak po ovom osnovu.

Međutim, ove aktivnosti nisu provedene.

Iskazani akumulirani gubitak ranijih godina nije smanjen, odnosno, djelimično pokriven rezervama Turkish Airlines-a po predmetnom osnovu, koje su još uvijek iskazane na ovoj, odvojenoj poziciji rezervi kapitala.

- **Ostale rezerve Turkish Airlines** iskazane u iznosu od 1.069.203 KM odnose se na uplate turskog partnera iznad ugovorenog iznosa osnovnog kapitala koje su izvršene u ranijem periodu, shodno članu 2. stav 2. Ugovora o povećanju osnovnog kapitala i pristupanju novog člana Društvu.

Revalorizacijske i prenesene rezerve u iznosu od 495.439 KM odnose se na revalorizaciju vlastitog zemljišta i objekta po osnovu izvršene procjene u 2007. godini.

Gubitak do visine kapitala iskazan u iznosu od 57.514.876 KM čini akumulirani gubitak ranijih godina i gubitak izvještajne godine.

- **Akumulirani gubitak ranijih godina** u iznosu od 47.105.854 KM u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj je iznosio 24.406.967 KM, veći je za 193 %.

Najznačajnije povećanje na ovoj poziciji u iznosu od 12.892.056 KM odnosi se na preneseni gubitak iz 2010. godine. Na teret ove pozicije knjižen je i iznos od 2.000.000 KM koji je prenesen na poziciju rezervi, o čemu je već konstatovano.

I u 2011. godini, na ovu poziciju knjižene su fakture iz prethodnog obračunskog perioda, u ukupnom iznosu od 735.310 KM, od čega se najveći dio odnosi na naknadno ispostavljene fakture Turkish Airlines-a, po osnovu lizinga i održavanja aviona po ugovoru.

Sve ove fakture trebale su teretiti troškove prethodnog obračunskog perioda, radi čega su rashodi istog obračunskog perioda podcijenjeni za naprijed navedeni iznos.

Na datum bilansa na ovu poziciju prenesen je i gubitak u iznosu od 7.806.831 KM, koji se do datuma bilansa vodio na poziciji "gubitak iznad visine kapitala".

- **Gubitak izvještajne godine** u iznosu od 10.409.022 KM odnosi se iskazani gubitak revidirane, 2011. godine.

Ubrzati aktivnosti i kod nadležnog registarskog suda upisati povećanje osnovnog kapitala i izvršiti knjigovodstveno usklađivanje sa registrovanim.

Radi potpune i dosljedne realizacije Ugovora o povećanju osnovnog kapitala i pristupanju novog člana, akumulirani gubitak ranijih godina pokriti rezervama turskog partnera nastalim po osnovu zatvaranja obaveza prema istom članu Društva ili od osnivača – ugovornih strana zatražiti da se odrede prema članu 3. istog ugovora i jasno preciziraju sve njegove odredbe.

4.9 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su kako slijedi:

	01.01. - 31.12.2011.	01.01. - 31.12.2010.
PRIHODI	37.989.380	40.523.118
Poslovni prihodi	34.084.401	34.483.344
Prihodi od prodaje učinaka	30.080.903	32.424.339
Prihodi od aktiviranja, potrošnje robe i učinaka	16.126	-
Ostali poslovni prihodi	3.987.372	2.059.005
Finansijski prihodi	3.202.277	2.902.061
Ostali prihodi i dobici	310.326	3.137.713

**Prihodi iz osnova promjene računovod. politika i
ispravki neznčajnih grešaka iz ranijeg perioda****392.375****-**

Računovodstvenim politikama, usklađenim sa zahtjevima iz standarda, uređene su politike vrednovanja i iskazivanja prihoda. Članom 91. precizno je definisano priznavanje prihoda ali ni u 2011. godini nisu uređene politike cijena i tarifa. Pravilnik putničkih tarifa je pripremljen ali još uvijek nije usvojen. Neovisno o naprijed navedenom, cijene i tarife se kreiraju prema uobičajenim pravilima avio kompanija.

Društvo je član IATA i ostalih međunarodnih organizacija avio transporta i korisnik je informacionog sistema kompanija Lufthansa i Amadeus. Prodaja avio karata u BiH i inostranstvu, međusobni obračun i plaćanje između avio kompanija obavlja se preko IATA-ine organizacije BSP (Billing and Settlement Plan) u Evropi i ARC (Airlines Reporting Corporation) u Americi.

Poslovni prihodi ostvareni u visini od 34.084.401 KM najznačajniji su i u ukupnim prihodima učestvuju sa 89,72 %. U okviru istih, najveći su prihodi od prodaje učinaka - avio karata i dokumenata na inostranom tržištu u iznosu od 21.842.213 KM, u zemlji u iznosu od 8.238.690 KM i prihodi od Charter prodaje u iznosu od 1.525.955 KM.

- **Prihodi od prodaje avio karata u zemlji** putem vlastitih agencija ostvareni su u iznosu od 3.655.987 KM, a putem domaćih agenata u iznosu od 2.969.346 KM. Prihodi od prodatih avio karata u inostranstvu, putem ino agenata iznosili su 9.152.172 KM, a putem vlastitih agencija 1.816.804 KM, prihod od prorata 9.455.860 KM i on-line 1.417.376 KM.

- **Ostali poslovni prihodi** odnose se na prihode iz drugih namjenskih izvora u visini od 3.925.884 KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 93,66 %. Isti predstavljaju iznos dospjelih obaveza prema Hypo lizingu, po osnovu lizinga aviona ATR 72, od čega se 2.768.746 KM odnosi na glavnica, 1.025.731 KM na kamate i 131.407 KM na zatezne kamate obračunate zbog neblagovremenog izmirenja dospjelih obaveza. Prihod u navedenom iznosu priznat je pozivajući se na član 4. Ugovora o povećanju osnovnog kapitala B&H Airlines d.o.o. Sarajevo i pristupanju novog člana društva od 21.12.2008. godine, kojim se Vlada Federacije BiH obavezala da će na odgovarajući način osigurati dobrovoljna i nepovratna sredstva za nastavak leasinga aviona prema ugovorima o lizingu od 22.04.2005. godine. Međutim, kao i u prethodnim godinama, Budžetom Federacije BiH za 2011. godinu nisu odobrena sredstva za ove namjene, niti su Društvu po tom osnovu u istoj godini doznačena sredstva.

Ovakav način priznavanja prihoda nije u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS 18 Prihodi i paragrafom 92. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja ,

Na poziciji „Prihodi od donacija“ tokom ove godine bili su evidentirani prihodi po osnovu Odluke o dinamici prebacivanja i korištenja finansijskih sredstava prikupljenih po osnovu putničke takse- naknade za razvoj i unapređenje avio prometa u Federaciji BiH za 2011. godinu. U skladu sa ovom Odlukom finansijska sredstva prikupljena po navedenom osnovu, na posebnom podračunu u okviru JRT Budžeta FBiH, uplaćivana su ovom Društvu dva puta mjesečno u iznosu visine salda predmetnog podračuna i to 15-tog u tekućem mjeseci i posljednjeg dana u mjesecu, a za potrebe otplate obaveza po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu dva aviona ATR 72 i obaveza po osnovu Ugovora o dugoročnom sanacionom kreditu. U istoj odluci je navedeno da će se za iznos prebačenih sredstava povećati kapital Federacije BiH u Društvu. Na ovaj način je prikupljeno i preneseno Društvu ukupno 8.831.588 KM.

Na istoj poziciji evidentiran je prihod po osnovu Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera „Subvencije javnim preduzećima – JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo utvrđenog budžetom FBiH za 2011. godinu u visini od 2.720.000 KM na ime plaćanja aerodromskih usluga (Handing/landing) u iznosu od 1.000.000 KM, nabavku avio goriva u iznosu od 1.000.000 KM i plaćanje usluga EUROCONTROL-a (prelet aviona) u iznosu od 720.000 KM. Prihod je evidentiran na osnovu ispostavljenih mjesečnih faktura Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija u jednakim iznosima od po 226.667 KM. Odlukom Vlade o dopuni naprijed navedene Odluke od 24.08.2011. godine, utvrđeno je da će se za iznos uplaćenih sredstava po ovom osnovu povećati kapital Federacije BiH u Društvu.

Na ovaj način prikupljena sredstva u visini od 11.551.588 KM su u cijelosti prenesena na rezerve kapitala Federacije BiH.

Finansijski prihodi u iznosu od 3.202.277 KM, veći su za 10,34 % od iskazanih prihoda po istom osnovu u prethodnoj godini. U okviru istih, najveće su pozitivne kursne razlike iz poslovnih odnosa, po osnovu potraživanja i obaveza 2.965.407 KM. Prihodi po osnovu kamata po depozitu u iznosu od 151.891

KM, odnose se na kamate na deponovana sredstva kod Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar, po osnovu oročenog depozita u iznosu od 4.500.000 KM i prihodi od redovnih kamata, kasa - skonta i dr. 84.980 KM.

Ostali prihodi i dobiti iskazani u iznosu od 310.326 KM odnose se na prihode od otpisanih stalnih obaveza u iznosu od 58.885 KM, prihode od ukidanja rezervisanja po započetim sudskim sporovima protiv preduzeća 96.730 KM i ostali nepomenuti prihodu su 154.629 KM.

Prihodi iz osnova ispravke grešaka iz ranijih godina u visini od 392.375 KM odnose se na prihode iz ranijih godina u visini od 314.719 KM, a ostatak u visini od 77.655 KM se odnosi na prihode po osnovu ispravke grešaka iz ranijih godina koji nisu materijalno značajni. Iznos od 314.719 KM evidentiran je na osnovu računa –clearing CL00278-11 od 29.11.2011. godina od firme Turkish Airlines prihod od prorata za 2010. godinu – nije navedeno na koji dio godine se odnosi.

Neovisno od sadržaja ugovora konstatujemo da je Društvo znalo za taj ugovor kao i da je u tom smislu trebalo da pravovremeno osigura potrebnu dokumentaciju radi evidentiranja prihoda u godini kada je isti i nastao u skladu sa MRS-om 18 Prihodi.

Potrebno je sve prihode knjigovodstveno evidentirati u godini kada su i nastali i u skladu sa MRS-18 Prihodi.

4.10 Rashodi

U finansijskim izvještajima iskazani rashodi u ukupnom iznosu od 48.398.402 KM su za 20,63 % manji od rashoda ostvarenih u prethodnoj godini.

Struktura iskazanih rashoda je slijedeća:

	01.01.-31.12.2011.	01.01.-31.12.2010.
RASHODI	48.398.402	60.978.032
Poslovni rashodi od čega:	42.617.419	53.797.145
Materijalni troškovi	11.432.608	13.561.856
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	5.143.597	5.054.050
Troškovi proizvodnih usluga	9.204.003	17.048.358
Amortizacija	1.849.427	1.841.036
Troškovi rezervisanja	135.606	552.453
Nematerijalni troškovi	14.852.278	15.739.392
Finansijski rashodi	5.418.264	7.001.617
Ostali rashodi i gubici	123.857	179.270
Rashodi iz osnova promjene račun. politika i ispravki neznačajnih grešaka	238.862	-

Poslovni rashodi u visini od 42.617.419 KM manji su za 20,18 % u odnosu na prethodnu godinu, a čine ih: Materijalni troškovi 11.432.608 KM, Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja zaposlenih 5.143.597 KM, Troškovi proizvodnih usluga 9.204.003 KM, Amortizacija 1.849.427 KM, Nematerijalni troškovi 14.852.278 KM.

Materijalni troškovi u visini od 11.432.608 KM odnose se na utrošene sirovine i materijal u visini od 1.017.624 KM, električnu energiju i gorivo 10.323.984 KM, utrošene rezervne dijelove 35.146 KM i otpis sitnog inventara 55.854 KM.

Materijal na zalihama se vodi po trošku nabavke. U uzetim uzorcima, u svim slučajevima, utvrđeno je da svi dokumenti na osnovu kojih se vrši izdavanje materijala iz skladišta nisu potpisani od strane ovlaštenih osoba ili na izlaznicama materijala nisu navedeni datumi izdavanja materijala iz skladišta. Nisu utvrđene nepravilnosti u knjiženju, nabavke i otpisa sitnog inventara, autoguma i HTZ opreme, koje se vrši u skladu sa odredbama navedenim u Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama. U okviru troškova za gorivo najveći dio se odnosi na gorivo za avion A319 TC-JLR 7.578.587 KM.

U okviru poslovnih rashoda značajni su izdaci za plaće i naknade plaća, a njihova struktura je:

	01.01.3.12.2011	01.01.3.12.2010.	index
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	5.143.597	5.054.050	101,77
Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenim	3.879.656	3.738.185	103,78

Putni troškovi	537.836	544.027	98,86
Ostali troškovi zaposlenih	582.078	426.237	136,67
Troškovi naknade ostalim fizičkim licima	144.027	345.601	41,67

-Troškovi primanja zaposlenih iskazani u iznosu od 5.143.597 KM, veći su za 1,77 % u odnosu na prethodnu godinu. Na poziciji troškovi plaća evidentirane su bruto plaće i naknade plaća u iznosu od 3.879.656 KM, a ostali troškovi zaposlenih su 582.078 KM. Putni troškovi su 537.836 KM, dok su troškovi naknada - ostalim fizičkim licima 144.027 KM.

Ni u 2011. godini Društvo nije vršilo obračun plaća kako je to definisano Pravilnikom o radu prema kojem je Nadzorni odbor trebao da donese Odluku o visini koeficijenata za svako radno mjesto, a generalni direktor Društva osnovicu za obračun. Obračun plaća i dodataka na plaću vršio se na osnovu pojedinačnih ugovora o radu, u kojima su plaće ugovorene u fiksnim iznosima, uključujući i dodatke na osnovnu plaću (prekovremeni rad, noćni rad, rad u dane sedmičnog odmora i sl.), a Pravilnikom o radu za ove naknade utvrđeni su koeficijenti kao i način obračuna. Prekovremeni rad letaćkog osoblja nije regulisan navedenim Pravilnikom nego pojedinačnim ugovorima o radu. U ugovorima, osim za generalnog direktora, nisu opisani radni zadaci (dužnosti i odgovornosti) zaposlenika za radna mjesta koja obavljaju.

Obračun plaća se vrši na osnovu uspostavljene evidencije o fizičkom prisustvu na poslu koju prije unosa podataka za obračun plaće potpisuje ovlaštena osoba. U sistemu obračuna za svakog uposlenog unesena je osnovica utvrđena Ugovorom o radu, kao i godine radnog staža za obračun minulog rada.

Osnovna plaća neizvršnog finansijskog menadžera obračunava se u iznosu od 4,8 prosječnih mjesečnih neto plaća isplaćenih u Federaciji BiH u prethodna tri mjeseca, uvećana za 0,6 % za svaku punu godinu radnog staža. Na osnovu zaključenih ugovora o radu vd direktora od 15.09.2011. godine i ugovora o radu dva izvršna direktora od 23.08. 2011. godine utvrđena je plaća u fiksnom iznosu od 3.800 KM za direktora, dok su plaće izvršnih direktora 3.500 KM.

Do okončanja revizije Društvo nije uskladilo opće akte iz oblasti radnih odnosa i po osnovu primjene Zakona o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija u FBiH i javnim preduzećima u većinskom vlasništvu Federacije BiH. ("Sl. novine FBiH", broj: 12/09), iako je plaća neizvršnog direktora u okviru istog zakona.

U okviru ostalih troškova zaposlenih, naknade za topli obrok iznosile su 342.021 KM, naknade troškova prevoza na posao i sa posla su 80.354 KM, regres za godišnji odmor je 50.000 KM, novčane pomoći zaposlenih 13.894 KM, kao i ostali izdaci za materijalna prava zaposlenih 95.809 KM.

Naknada za topli obrok, prevoz na posao i sa posla, regres i novčane pomoći zaposlenih, vrše se u skladu sa Pravilnikom o radu i pojedinačno donesenim odlukama Uprave Društva. Obračun i isplata toplog obroka vrši se na osnovu ostvarenog broja radnih dana svakog uposlenika, po danu, u visini od 2% mjesečne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH prema posljednjem objavljenim podacima Federalnog zavoda. Obračun i isplata naknade za prevoz na posao i sa posla vrši se najvećem broju uposlenih u visini od 53 KM, a za tri uposlena obračun se vrši na osnovu ispostavljene cijene prevozne karte prevoznika na relaciji od mjesta stanovanja do radnog mjesta uposlenika.

Obračun regresa za godišnji odmor je izvršen na osnovu Odluke o isplati naknade za korištenje godišnjeg odmora (regres) za 2011. godinu od 11.10.2011. godine kojom je utvrđena visina od 400 KM, a isti je isplaćen 24.10. 2011. godine. Donesena odluka nije u skladu sa članom 19. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju FBiH, kojim je utvrđeno da uposlenik ima pravo na regres, pod uslovom da privredni subjekt - poslodavac nije prethodnu poslovnu godinu završio sa gubitkom.

Na poziciji ostali izdaci za materijalna prava zaposlenih evidentirani su izdaci u visini od 95.809 KM, od čega se najveći iznos od 94.803 KM odnosi na trošak poslovnice u Istanbulu. U predstavništvu Društva u Istanbulu rade dvije osobe. To su državljani BiH upućeni na rad u inostranstvo sa kojima su potpisani ugovori. Obračun i isplata plaća i naknada za iste vrši se, na osnovu ugovora o primanju fizičkog lica na rad u inostranstvu i njihovih aneksa, putem blagajne, a pripadajući porez i doprinosi prema mjestu rada i propisima Republike Turske. Plaće, naknade i zakupnine za ove uposlenike u ukupnom iznosu od 86.680 KM knjižene su na poziciju „Ostala materijalna prava zaposlenih“, a porezi i doprinosi u iznosu od 20.917 KM na poziciju „Premije osiguranja lica“. Troškovi toplog obroka, regresa i prevoza evidentirani su na pripadajuća konta zajedno sa ostalim uposlenicima.

Najviša plaća, uključujući i pripadajuće letačke dodatke, isplaćena je članu letačke posade, u iznosu 7.795 KM, a najniža u iznosu 483 KM. Prosječno isplaćena neto plaća u 2011. godini iznosila je 1.433 KM.

Putni troškovi iskazani u iznosu od 537.836 KM manji su za 1,14 % u odnosu na prethodnu godinu. Društvo je Pravilnikom o radu utvrdilo politike naknada troškova za službena putovanja. Utvrdili smo da se na ime dnevnica za službena putovanja isplaćuju putne akontacije. Putni nalozi se ne pravdaju u predviđenom roku kao ni isplaćene putne akontacije o čemu je detaljno obrazloženo u tački 4.5 Izvještaja.

Na poziciji troškovi naknada - ostalim fizičkim licima u visini od 144.027 KM iskazani su izdaci na ime naknada članovima odbora, komisija i slično od čega se na naknade članovima Nadzornog odbora odnosi 57.273 KM, a iznos od 34.384 KM se odnosi na naknade članovima odbora za reviziju, dok se iznos od 52.369 KM odnosi na isplate troškova po osnovu ugovora odjelu.

Naknade članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju iskazane u iznosu od 91.657 KM veće su za 1,52 % u odnosu na prethodnu godinu. Obračun naknada se vrši na osnovu donesenih odluka o imenovanjima i Ugovora o angažovanju. U Nadzornom odboru i Odboru za reviziju imenovana su po dva člana turskog partnera Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, za koje se na utvrđeni iznos naknade obračunava 10% poreza po odbitku nerezidenata na prihode od povremenog obavljanja samostalne djelatnosti.

Od troškova naknada ostalim fizičkim licima u visini od 52.369 KM najveći iznos od 51.709 KM se odnosi na isplate naknada po osnovu ugovora odjelu. Iznos od 26.164 KM se odnosi na naknade za rad u Društvu članova uprave strateškog partnera, za koje je obračun plaće od avgusta (kada su imenovani) vršen u okviru obračuna plaća svih zaposlenih. Posebno ističemo isplatu koja je vršena na osnovu Ugovora o djelu o pružanju usluga savjetovanja u oblasti marketinga i prodaje, sa stranim državljaninom, i po kom osnovu je ukupno isplaćeno 13.161 KM i obračunato je 10% poreza po odbitku nerezidenata na prihode od povremenog obavljanja samostalne djelatnosti. Ukupno angažovanje je trajalo 201 dan neprekidno.

- Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u iznosu od 9.204.003 KM.

U okviru proizvodnih usluga značajni su troškovi transportnih usluga, troškovi usluga održavanja i troškovi zakupa.

Troškovi transportnih usluga iskazane su u iznosu od 1.845.321 KM. U okviru istih najznačajnije su transportne usluge u zračnom prometu u iznosu od 1.785.659 KM. Iste su u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj su iznosile 4.308.168 KM, značajno manje. Smanjenje od 58,55 % rezultat je reduciranja i ukidanja pojedinih destinacija i smanjenja broja avio operacija i letova. Ove usluge odnose se na učešće ostalih avio kompanija u prodatim avio dokumentima (tzv. „proratni“ dio).

Troškovi usluga održavanja iskazani u iznosu od 3.085.616 KM u najvećem dijelu odnose se na usluge održavanja aviona ATR i troškove održavanja aviona Turkish Airlines-a.

Usluge održavanja aviona ATR, uzetih putem finansijskog lizinga, iznosile su 1.530.293 KM, dok su troškovi održavanja aviona koje je obezbijedio strateški partner, shodno zaključenom ugovoru, iznosili 1.458.957 KM.

Troškovi zakupa iskazani u iznosu od 4.188.707 KM, u najvećem dijelu odnose se na troškove zakupa aviona i posade uzetih od turskog partnera po ugovoru. Ovi troškovi iznosili su 4.006.537 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 33,65 %. U okviru ove pozicije su i zakupnine za poslovni prostor u iznosu od 161.108 KM, u sjedištu Društva, Istanbulu, Mostaru i na Aerodromu Sarajevo.

- Amortizacija iskazana u iznosu od 1.849.427 KM na nivou je amortizacije obračunate u prethodnoj godini. U okviru iste, amortizacija materijalnih sredstava iznosi 1.784.758 KM, nematerijalnih sredstava 59.662 KM, dok amortizacija iz osnova revalorizacije nekretnina iznosi 5.007 KM.

- Nematerijalni troškovi u visini od 14.852.278 KM manji su za 5,64 % u odnosu na prethodnu godinu.

U okviru neproizvodnih usluga, najznačajniji su troškovi po osnovu korištenja i usluga aerodroma, tzv. troškovi „handling/landing“, u iznosu od 6.994.175 KM, troškovi preleta i navigacije aviona u iznosu 2.869.401 KM, usluge Amadeus i ostalih rezervacionih sistema u iznosu od 1.720.608 KM, troškovi premije osiguranja 1.558.920 KM i dr.

U okviru ove pozicije iskazani su i troškovi revizije operativnih sektora i troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih, usluge stejšen menadžera, zaštitarske usluge, troškovi provizije za prodate avio karte i dr.

Troškovi revizije operativnih sektora iskazani u iznosu od 97.596 KM odnosi se na obavljene monitoring od strane međunarodnog udruženja avio prevoznika (IOSA).

Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih iskazani u iznosu od 149.668 KM u najvećem dijelu odnosi se na stručnu obuku i obrazovanje avio osoblja provedene u Turskoj i Belgiji.

Finansijski rashodi iskazani su u iznosu od 5.418.263 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 22,61 %. U okviru istih, najveći su rashodi po osnovu negativnih kursnih razlika, kamate na kredite i ostali finansijski rashodi.

- **Rashodi po osnovu kamata na kredite** iskazani su u iznosu od 1.639.517 KM. U najvećem dijelu ovi rashodi se odnose na redovne kamate „HETA“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu finansijskog lizinga dva aviona ATR 72, u iznosu od 985.222 KM, kamate po finansijskom kreditu „Hypo Alpe Adria Bank“ d.d. Sarajevo u iznosu od 344.770 KM, kamate po finansijskom kreditu „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo, u iznosu od 38.788 KM, zatezne kamate, u iznosu od 254.915 KM, po različitim osnovama, zbog neblagovremenog izmirenja kreditnih obaveza, lizinga i ostalih obaveza prema domaćim i ino dobavljačima. Najveće zatezne kamate odnose se na rezervisane zatezne kamate u iznosu od 77.577 KM, obračunate od strane Društva, zbog neplaćanja obaveza po kreditu „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo

- **Negativne kursne razlike** iskazane u iznosu od 3.778.746 KM u najvećem dijelu čine negativne kursne razlike po tekućim obavezama u iznosu od 3.562.399 KM, a preostalih 216.347 KM odnosi se na negativne kursne razlike po osnovu potraživanja.

Ostali rashodi i gubici u iznosu od 123.857 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 30,91 %, a odnose se na rashode po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja u visini od 103.887 KM, od čega se na potraživanja od kupaca u inostranstvu odnosi 70.680 KM, u zemlji 11.314 KM i na rashode po osnovu otpisa i ispravke ostalih potraživanja odnosi 21.893 KM. Iznos od 16.350 KM se najvećim dijelom odnosi na rashode i gubitke od nastalih šteta trećim licima.

Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina u visini od 238.862 KM odnose se na izdatke koji su evidentirani na osnovu ispostavljenih faktura tekućeg perioda koje nisu zaprimljene u Društvo do izrade završnog računa, a za koje nije izvršeno rezervisanje. Ističemo da je sa 30.06.2011. godine po periodičnom obračunu sa ovog konta na konto gubitak iznad visine kapitala preknjiženo 336.440 KM. To znači da je ukupno na ovoj poziciji u toku 2011. godine evidentirano 575.302 KM izdataka koji pripadaju 2010. godini i za taj iznos su bili potcijenjeni rashodi prethodne godine, a precijenjeni za 238.862 KM u ovoj godini.

4.11 Rezime i finansijski rezultat

Društvo je pravni sljednik preduzeća „Air Bosna“ p.o. Sarajevo, koje je zbog višegodišnjih gubitaka u 2003. godini obustavilo poslovanje. Nakon što je Vlada Federacije BiH usvojila Sanacioni program, početkom 2005. godine sa Hypo Group Alpe Adria zaključeni su ugovori o finansijskoj podršci i u cilju nastavka obavljanja osnovne djelatnosti, putem finansijskog lizinga nabavljena su dva aviona ATR 72. Uporedo sa ovim aktivnostima, Vlada Federacije BiH donijela je Odluku o putničkoj taksi – naknadi za razvoj i unapređenje avio prometa u Federaciji BiH.

I pored svih poduzetih aktivnosti Društvo je nastavilo da posluje s gubitkom. Vlastiti prihodi iz poslovnih aktivnosti, subvencije iz Budžeta Federacije i iz dijela prikupljenih sredstava po osnovu naplaćene putničke takse, nisu bili dovoljni za izmirenje dospjelih obaveza i pokriće svih troškova poslovanja.

Radi toga su i pokrenute aktivnosti na dokapitalizaciji. Nakon provedenog javnog međunarodnog poziva za iskazivanje interesa, krajem 2008. godine, odlukom Vlade Federacije BiH, kao strateški partner, izabran je Turkish Airlines.

Međutim, izvršena dokapitalizacija nije opravdala svoju svrhu i ispunila očekivanja većinskog vlasnika, obzirom da istom nisu riješeni postojeći problemi u poslovanju. Naprotiv, rezultati dokapitalizacije su poražavajući. Prije dokapitalizacije, kada su letovi obavljani samo sa dva iznajmljena aviona, iskazan je gubitak u iznosu od 2.048.227 KM. U 2009. godini, nakon izvršene dokapitalizacije i uključivanja u flotu aviona strateškog partnera gubitak je povećan za šest puta, a u 2010. godini, čak za deset puta u odnosu na godinu prije dokapitalizacije. U toj godini Društvo je iskazalo gubitak iznad visine kapitala u iznosu od 7.562.858 KM, čime su se, shodno Zakonu o privrednim društvima, stekli uslovi za pokretanje stečaja.

I u 2011. godini Društvo je iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 10.409.022 KM, ali je isti u odnosu na prethodnu godinu manji za 49,11 %. Naglašavamo, iskazani gubitak bio bi i veći da nisu provedeni računovodstveni postupci za koje smo i dali kvalifikacije u mišljenju. Neovisno o tome, u odnosu na prethodnu godinu evidentni su određeni pomaci u poslovanju. Osnovni razlog smanjenja gubitka je racionalizacija troškova i smanjenje poslovnih rashoda u odnosu na prethodnu godinu, obzirom da su poslovni prihodi na nivou prošlogodišnjih. I finansijski položaj Društva je u odnosu na prethodnu godinu poboljšan aktivnostima osnivača, koji su u svrhu povećanja kapitala, u revidiranoj godini obezbijedili 27.843.098 KM. Iako je na ovaj način pokriven i saniran gubitak iznad visine kapitala iskazan na datum prethodnog bilansa, cjelokupno stanje i uslovi poslovanja nisu poboljšani, već su i dalje opterećeni značajnim dospeljelim obavezama i stalnom, kontinuiranom nelikvidnošću.

Smatramo da su osnovni razlozi ovakvog teškog i složenog stanja loše upravljanje i rukovođenje, ali i pasivan i nedovoljan angažman osnivača, a posebno predstavnika državnog kapitala u periodu nakon izvršene dokapitalizacije. Zbog sistemskog nerješavanja nagomilanih problema i višegodišnjih gubitaka, nedovoljne i neadekvatne podrške Federacije BiH, kao većinskog vlasnika, Društvo se nalazi u veoma teškoj situaciji. Imovina Društva je beznačajna, a poslovanje opterećeno velikim obavezama.

Bez aktivnijeg uključivanja osnivača, a posebno većinskog vlasnika, sistemskog rješavanja uzroka i otklanjanja posljedica i postupanja predstavnika državnog kapitala sa pažnjom dobrog privrednika, osnovni ciljevi poslovanja nisu realni, niti su ostvarivi. Obzirom da se finansijski izvještaji sastavljaju pod pretpostavkom da pravno lice neograničeno posluje, u ovakvim, postojećim, sadašnjim uslovima i okolnostima privređivanja, upitna je stalnost poslovanja Društva, jedno od osnovnih načela i pretpostavki na kojima se temelje općeprihvaćena računovodstvena načela i MSFI.

4.12 Sudski sporovi

Prema podacima nadležne službe, protiv Društva se vodi 9 sudskih sporova u ukupnoj vrijednosti od 5.507.031 KM. Najznačajniji se odnose na neizmirene obaveze prema JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, u iznosu od 5.301.470 KM, naknade za neisplaćene plaće u iznosu od 120.061 KM i dug po osnovu zakupa poslovnog prostora u iznosu od 52.000 KM.

4.13 Nabavke

Društvo još uvijek nije donijelo vlastiti akt o javnim nabavkama, a ni plan nabavki za 2011. godinu.

Zakonom o javnim nabavkama BiH, u okviru djelatnosti javnih preduzeća za koje je obavezna njegova primjena, nije obuhvaćen zračni promet, osnovna djelatnost koju Društvo obavlja, niti je isto definisano Listom ugovornih organa po kategorijama.

Neovisno o tome, smatramo da Uprava, u cilju efikasnosti i zaštite imovine, treba da donese vlastiti akt o nabavkama i da o provedenim nabavkama redovno izvještava Nadzorni odbor i Odbor za reviziju.

Radi efikasnosti u trošenju javnih sredstava i zaštite imovine, donijeti vlastiti akt o nabavkama, sačinjavati izvještaje o nabavkama i iste dostavljati Odboru za reviziju i Nadzornom odboru.

5. KOMENTAR

Uprava Društva se u ostavljenom roku očitovala na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja, broj: 08-88-06/12, od 25.06.2012. godine, bez dodatnih komentara.

**Rukovodilac Sektora
za finansijsku reviziju**
Mirsada Janjoš, dipl.oec.

Voda tima
Nusreta Hadžimustafić, viši revizor za fin. reviziju, dipl.oec.

Član tima
Sead Čorbo, viši revizor za fin. reviziju, dipl.oec.

Član tima
Ivana Nikolić, pomoćni revizor u fin. reviziju, dipl.oec.